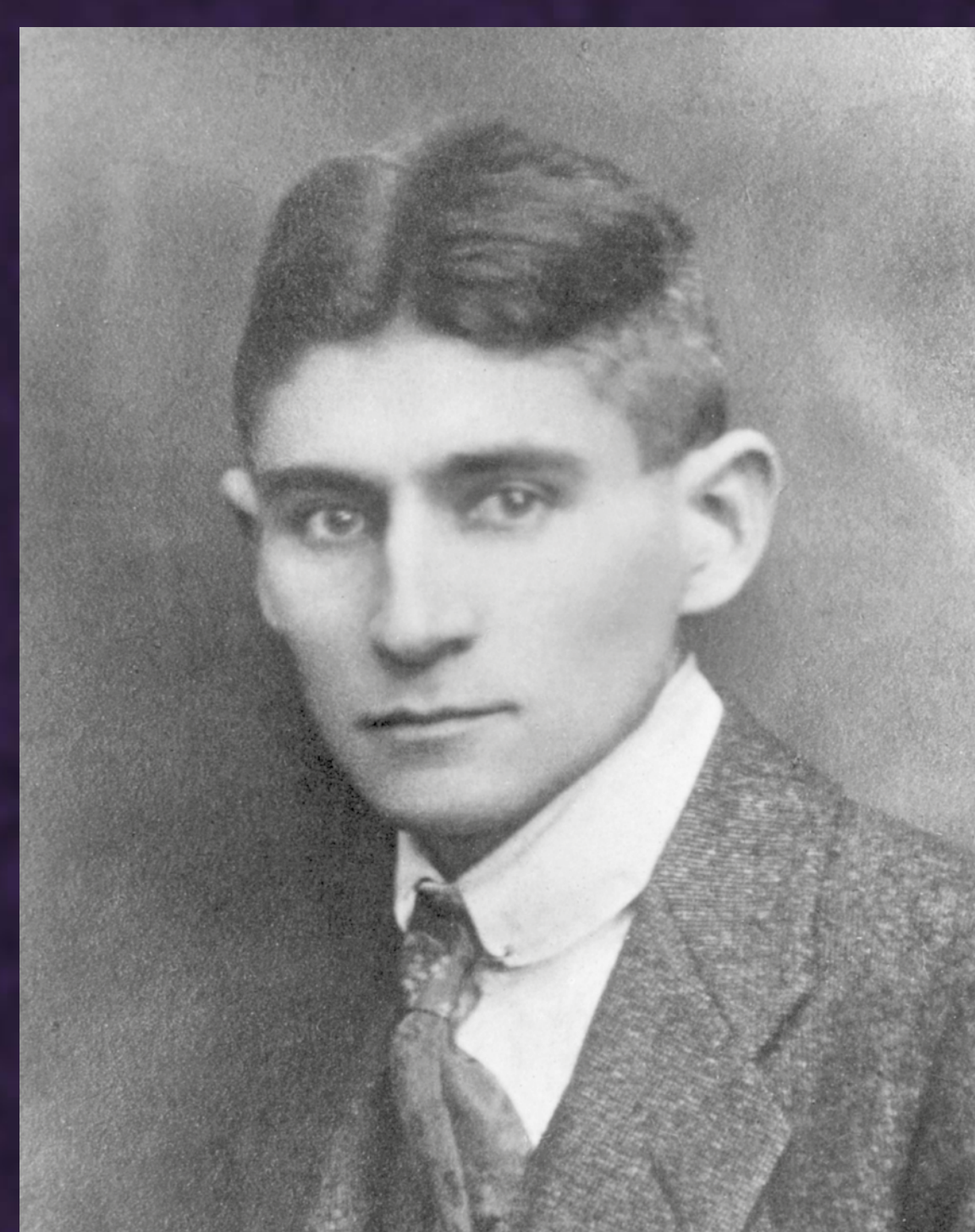

Franz Kafka a jižní Čechy

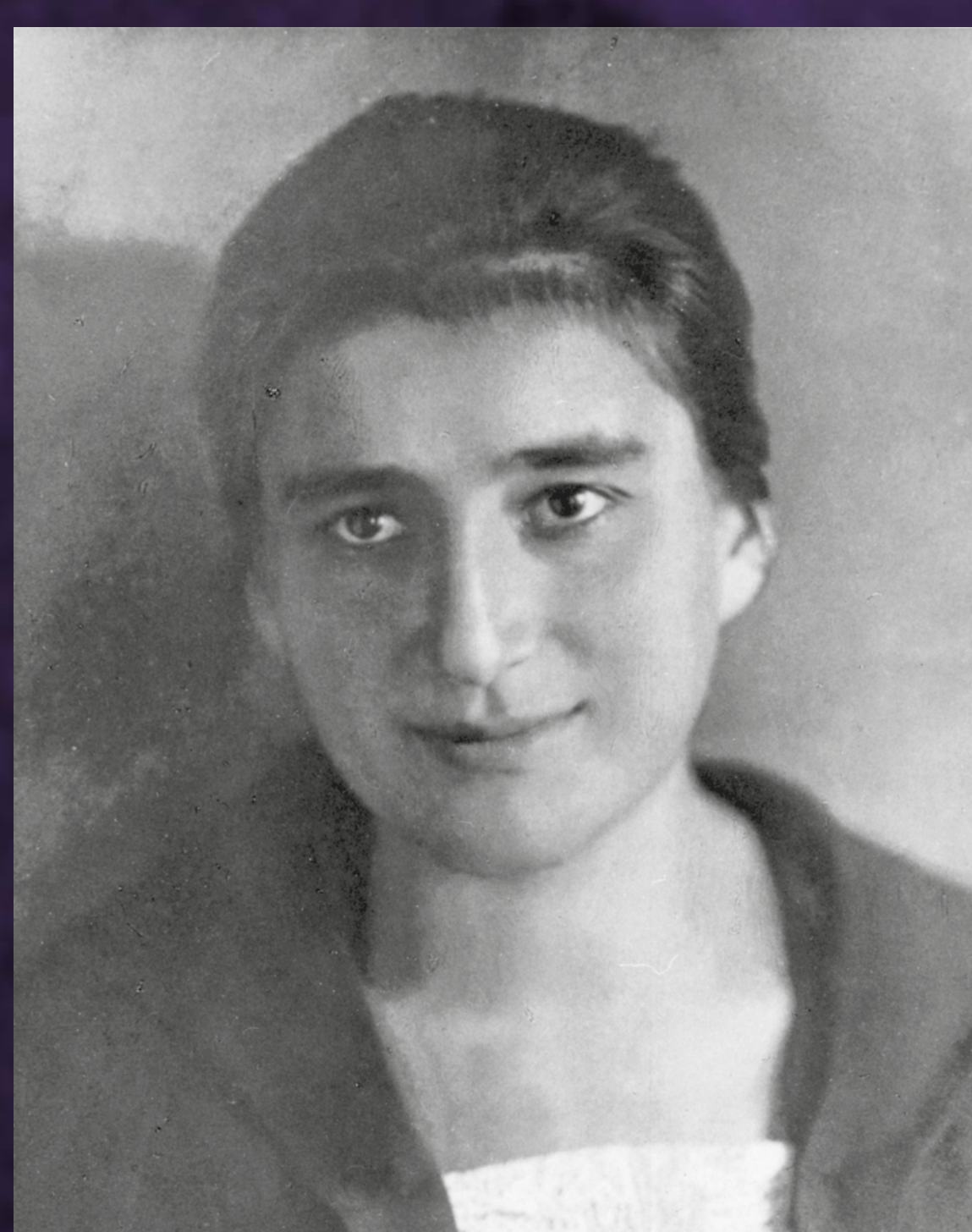
Franz Kafka und Südböhmen

Díla Franze Kafky nelze lokalizovat a nelze je konkrétně ukotvit v prostoru. To říká kafkovská filologie od samého počátku. A přece: v tomto topologicky zdánlivě neuchopitelném díle lze nalézt nejen Prahu, ale i další regiony, které v něm hrají svou roli. Možná překvapivá je skutečnost, že také jižní Čechy zaujímají své nezastupitelné místo v životě i díle Franze Kafky, od jehož úmrtí uplynulo v roce 2024 sto let. Tento region není pro Kafku žádnou „nepopsanou“ krajinou.

Často citovaný Hermann Kafka, který se „díky“ *Dopisu otci* stal jedním z nejpoprvé povrhovaných otců světové literatury, se narodil v roce 1852 v Oseku u Radomyšle v jižních Čechách. Svému synovi o tomto venkovském světě často vyprávěl – o zkušenostech s antisemitismem, o vojenské službě, strádání a nouzi, a nijak přitom nešetřil kritikou. Venkovský svět otcových vyprávění si pak našel cestu do různých textů Franze Kafky, včetně *Venkovského učitele* a *Venkovského lékaře*, především však do vesnického světa románu *Zámek*.

Franz Kafka

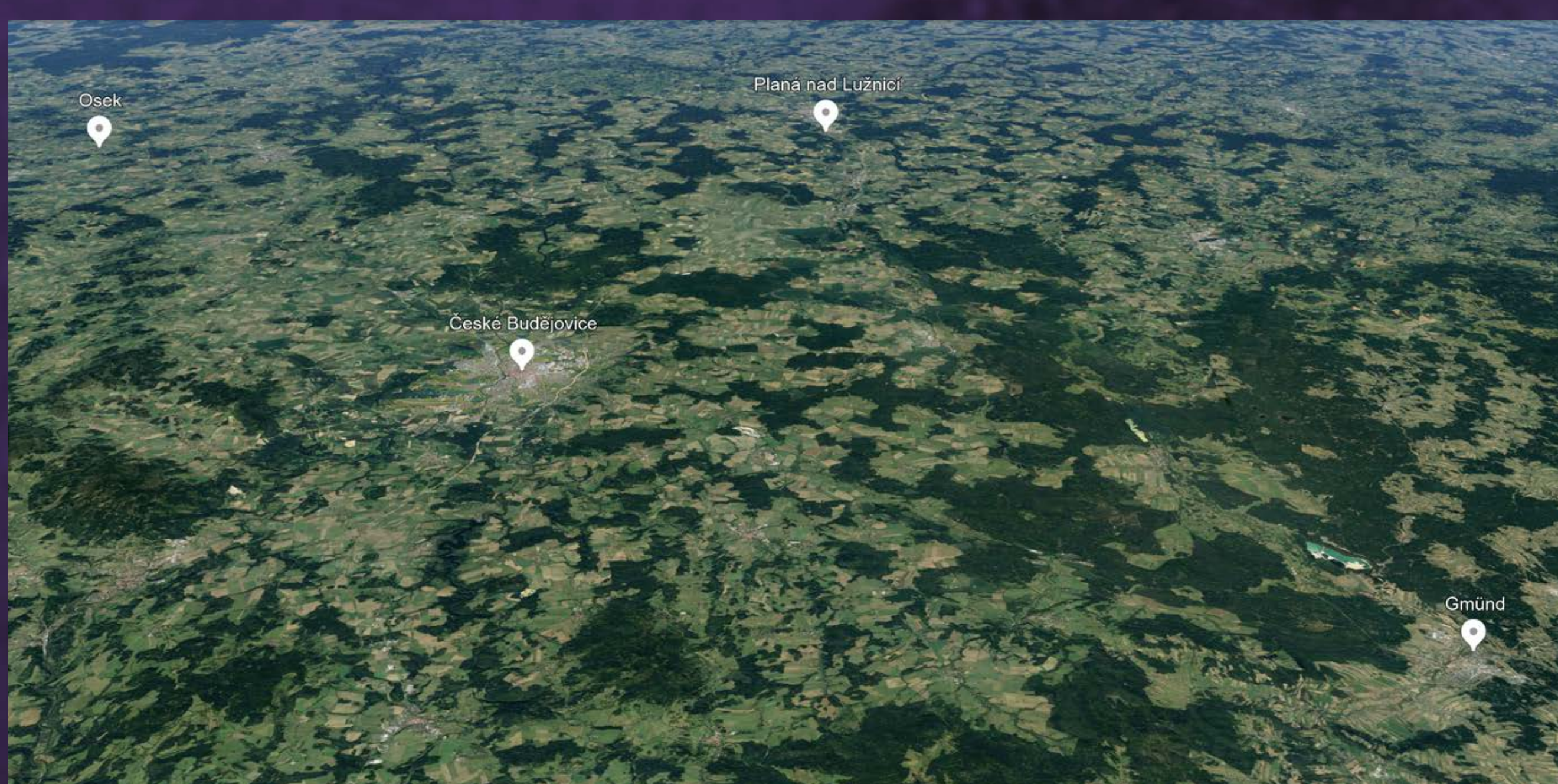

Ottla Kafka

V genezi tohoto románu hrají jižní Čechy také důležitou roli: autor strávil v létě 1922 několik měsíců odpočinkem v Plané nad Lužnicí, kde pracoval na rukopise románu. Hledání spojitostí textu s regionem má proto jistě své opodstatnění.

Je zde i několik méně významných odkazů – Franz Kafka například vyřizoval za svou sestru Ottlu korespondenci se zemědělskou školou v Českých Budějovicích, o níž uvažovala, když plánovala své další vzdělání. A v jedné ze vzpomínek na Milenu Jesenskou hraje důležitou roli pohraniční nádraží v Gmündu/Velenicích.

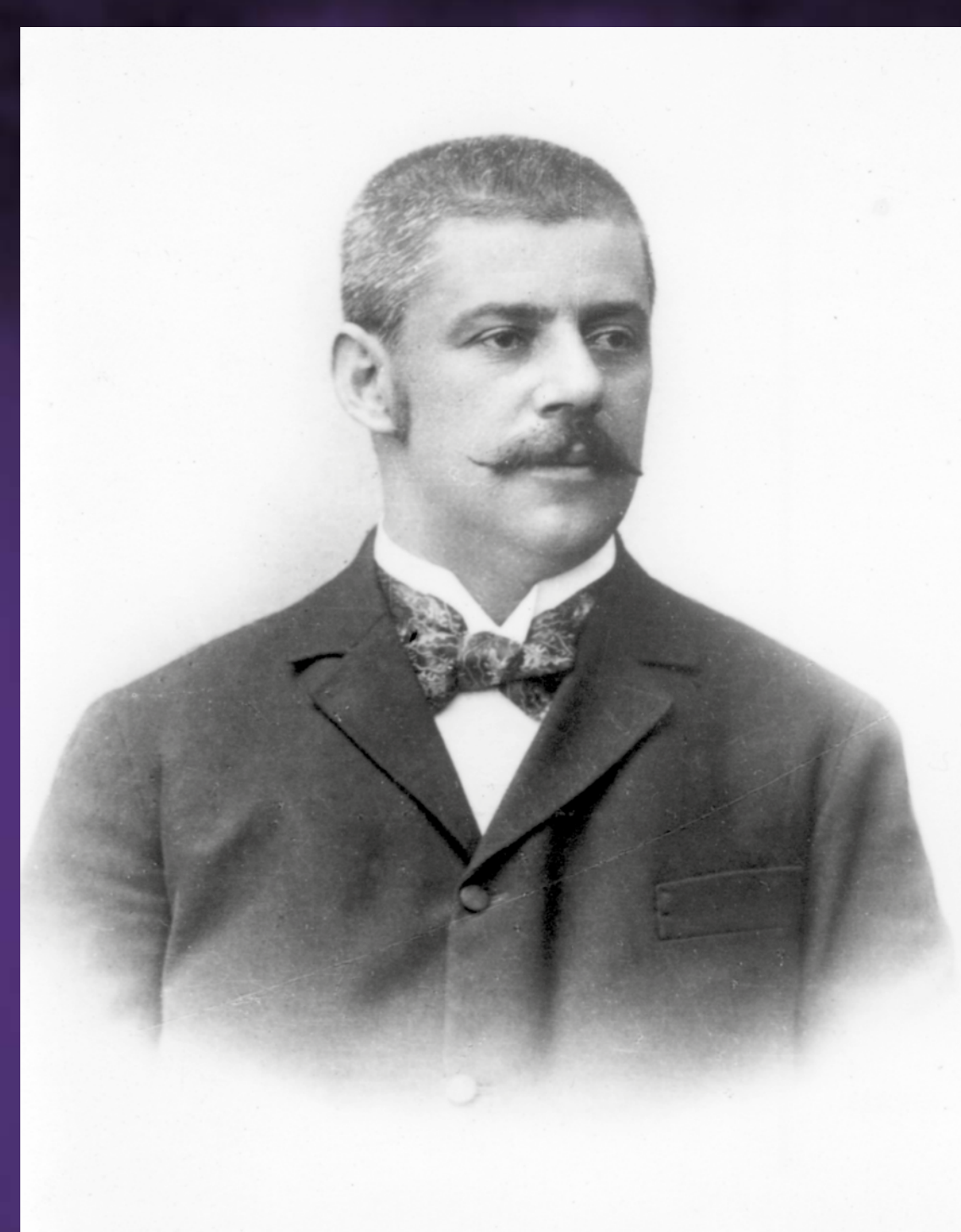
Výstava si klade za cíl připomenout tyto stopy prostřednictvím úryvků a fotografií, které lze s regionem spojit. Ukázky z Kafkových beletristických textů i osobní korespondence, které se vztahují k daným místům, ilustrují fotografie těchto lokalit z doby Franze Kafky, doplněné o dnešní podobu. Někde jsou uvedeny i další stručné informace podle kroniky obce Osek a jejího okolí.

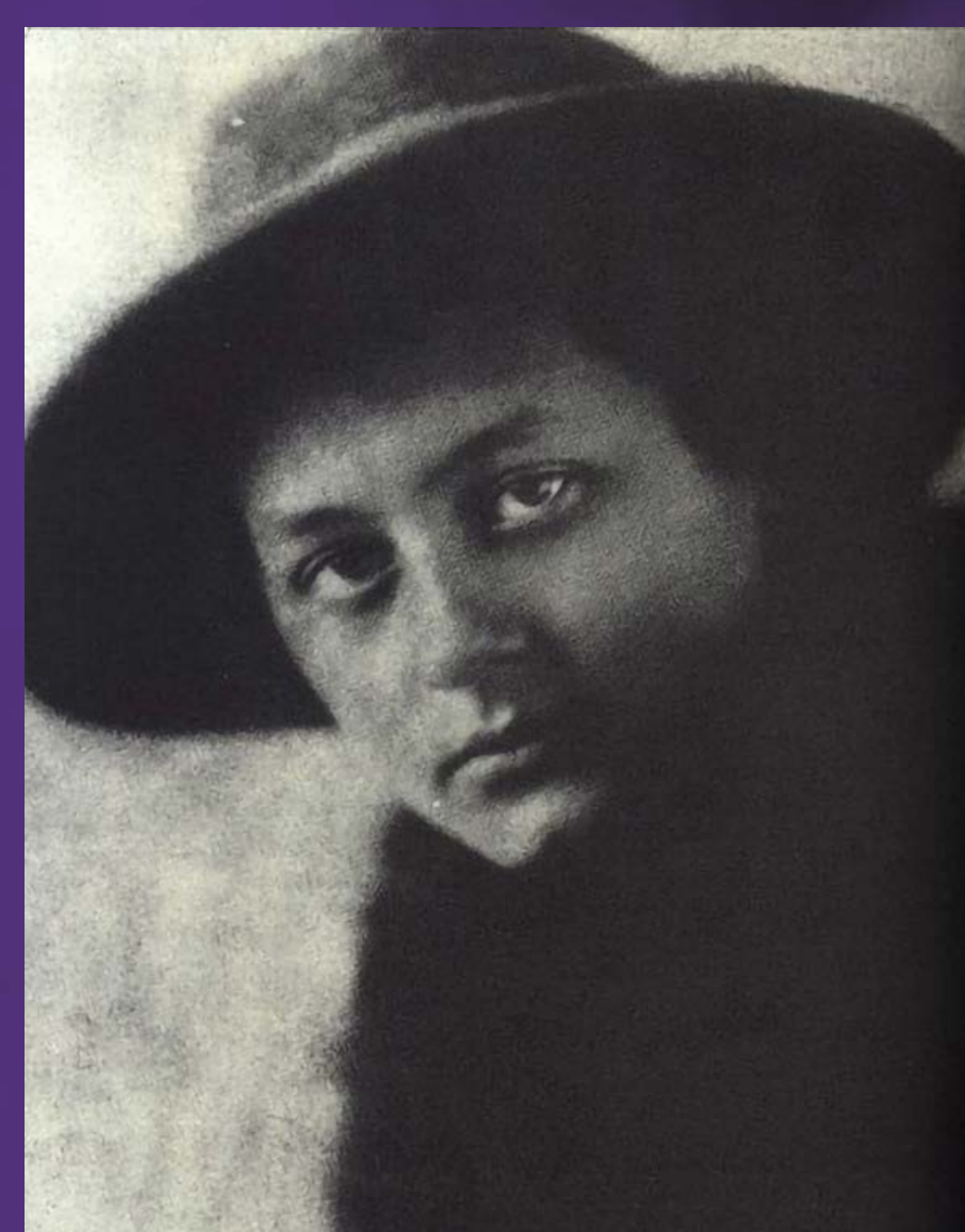
Franz Kafkas Werke sind nicht lokalisierbar, im Raum nicht konkret zu verorten. So sagt die Kafka-Philologie seit Anbeginn. Und doch: nicht nur Prag, auch andere Regionen lassen sich durchaus in diesem

vermeintlich „ort-losen“ Werk auffinden, spielen ihre Rolle darin. Überraschend vielleicht und dennoch zutreffend: auch Südböhmen spielt für das Leben und Werk Franz Kafkas, dessen 100. Todestag sich 2024 jährt, eine nicht ganz unbedeutende Rolle. Südböhmen ist keine „unbeschriebene“ Landschaft für ihn.

Der vielzitierte, durch den *Brief an den Vater* zu einem der meistverachteten Väter der Weltliteratur gewordene Hermann Kafka wurde 1852 im südböhmischen Wosek (heute Osek) geboren. Von dieser ländlichen Welt mit den Erfahrungen von Antisemitismus, Militärdienst, Entbehrungen und Härte hat der Vater dem Sohn immer wieder erzählt, durchaus vorwurfsvoll. Diese Welt ist auch in verschiedene Texte Franz Kafkas eingegangen, u.a. in *Der Dorfschullehrer*, *Ein Landarzt*, vor allem aber in die Dorf-Welt des Romans *Das Schloß*.

Hermann Kafka

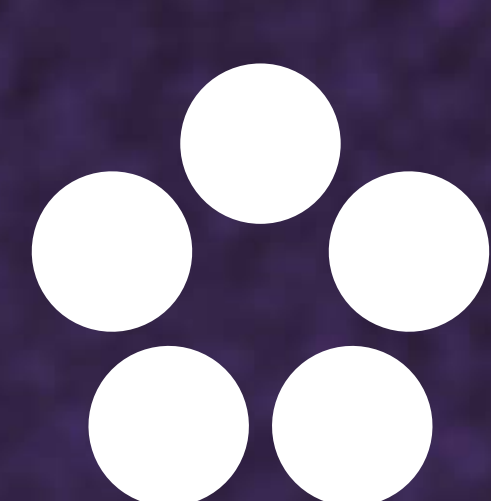

Milena Jesenská

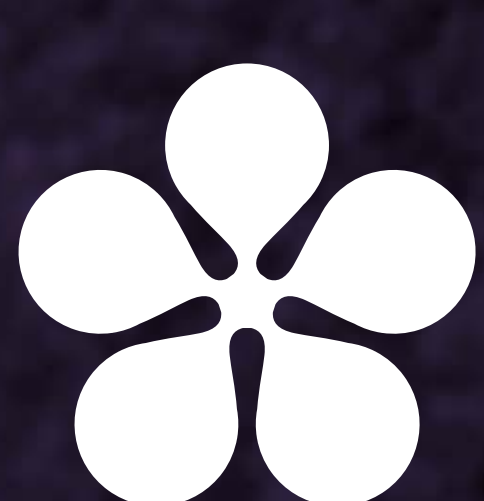
In der Entstehungsgeschichte dieses Romans spielt Südböhmen wiederum eine wichtige Rolle: in Plana verbrachte der Schriftsteller im Sommer 1922 mehrere Monate zur Erholung und schrieb dort am Manuskript des Romans. Weshalb man im Roman auch manches auf die Region beziehen kann.

Daneben gibt es mehrere „kleinere“ Bezüge – so z.B. schrieb Franz Kafka für seine Schwester Ottla an eine Landwirtschaftsschule in Budweis, die als künftige Ausbildungsstätte für sie in Frage kam. In einer Erinnerung an Milena Jesenska spielt der Grenzbahnhof in Gmünd/Velenice eine bedeutende Rolle.

Die Ausstellung möchte diesen Spuren folgen, durch Bilder und Texte, die sich der Region zuordnen lassen. Dabei werden Zeugnisse aus dem literarischen Werk ebenso ausgestellt wie Briefzitate. Das Aussehen der entsprechenden Lokalitäten damals und heute soll illustrierend wirken – und wo es möglich ist, auch mit Aussagen ergänzt, die dazu noch etwas berichten können, z.B. aus der Chronik des Ortes Osek.

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Autoři výstavy / Autoren der Ausstellung

Jürgen Eder
Zdeněk Pecka
Daniel Musílek

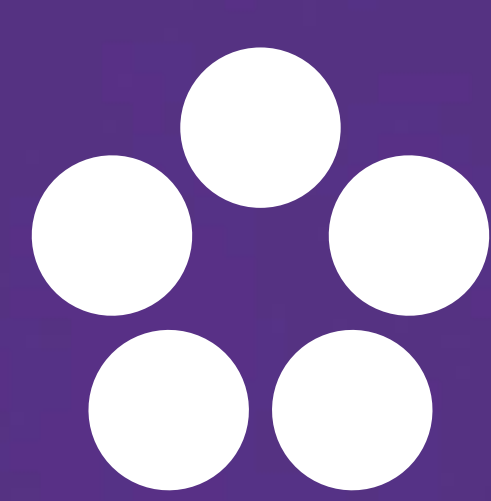
Prameny a zdroje / Quellen

KAFKA, Franz. *Briefe 1902-1924*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag 1975.
KAFKA, Franz & BROD, Max. *Briefe 1902-1924*. Ungek. Aufl. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1998.
KAFKA, Franz; ČERMÁK, Josef & SVATOŠ, Martin. *Briefe an die Eltern aus den Jahren 1922-1924*. Praha: Odeon Verlag Prag 1990.
KAFKA, Franz; BORN, Jürgen & MÜLLER, Michael. *Briefe an Milena. Erweiterte Neuauflage*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuchverlag, 1986
KAFKA, Franz & KOCH, Hans-Gerd. Kafka. *Brief an den Vater. Mit einem Nachwort von Alena Wagne-rová*. Berlin: Wagenbach Verlag, 2004.
KAFKA, Franz; BORN, Jürgen & MÜLLER, Michael. *Briefe an Milena*. Erw., neu geord. Aufl. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1997.
KAFKA, Franz & BROD, Max. *Das Schloß: Roman*. Ungek. Aufl. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1998.
KAFKA, Franz & KOCH, Hans-Gerd. *Tagebücher. Schriften, Tagebücher, Briefe, Kritische Ausgabe*. Frankfurt am Main: S. Fischer, 1990.

ALT, Peter Andre. *Franz Kafka. Der ewige Sohn. Eine Biographie*. München: C.H. Beck Verlag, 2005.
STACH, Reiner. *Kafka. Die frühen Jahre*. Frankfurt am Main: Fischer Verlag, 2014.
STACH, Reiner. *Kafka. Die Jahre der Erkenntnis*. Frankfurt am Main: Fischer Verlag, 2008.
Kafka Handbuch. Band 1: Der Mensch und seine Zeit. Unter Mitwirkung zahlreicher Fachwissenschaftler. Stuttgart: Kröner Verlag, 1979.
BINDER, Hartmut (Hg.). *Kafkas Welt. Eine Lebenschronik in Bildern*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Verlag, 2008.

KAFKA, Franz. *Deníky 1913-1923*. Překlad Věra KOUBOVÁ. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1998.
KAFKA, Franz. *Dopisy Mileně*. Vyd. v tomto celku 1. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 2001. 405 s. Dílo Franze Kafky, sv. 12.
KAFKA, Franz. *Dopis otci a jiné částečné povídky: (nepřeložené prózy)*. Překlad Gabriela VESELÁ, překlad Jiří VESELÝ. 1. vyd. Praha: Akropolis, 1996.
KAFKA, Franz. *Dopisy Ottilie a rodině*. Překlad Vojtěch SAUDEK. Vyd. 1. Praha: Aurora, 1996.
KAFKA, Franz. *Dopisy přátelům a jiná korespondence*. Překlad Věra KOUBOVÁ. Vyd. v tomto celku 1. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 2007.
KAFKA, Franz. *Dopisy rodičům z let 1922-1924*. Praha: Odeon, 1990.
KAFKA, Franz. *Zámek: román*. Vyd. 4., 2. úplné, fotoreprint. Překlad Vladimír KAFKA. Praha: Odeon: 1989.

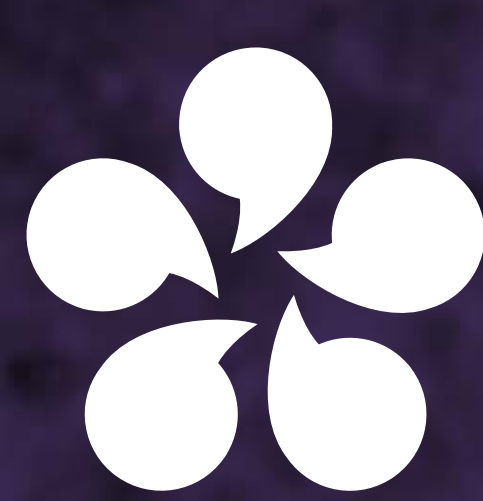
BROD, Max & KAFKA, Franz. *Přátelství*. Překlad Hana ŽANTOVSKÁ. Praha: Alois Hynek, 1998.
VAČKÁŘOVÁ, Jana. *Osek, pošta Radomyšl, okres Strakonice. Kronika obce Oseka a okolních vsí*. Vyd. Ne-
uveden, 2010.

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

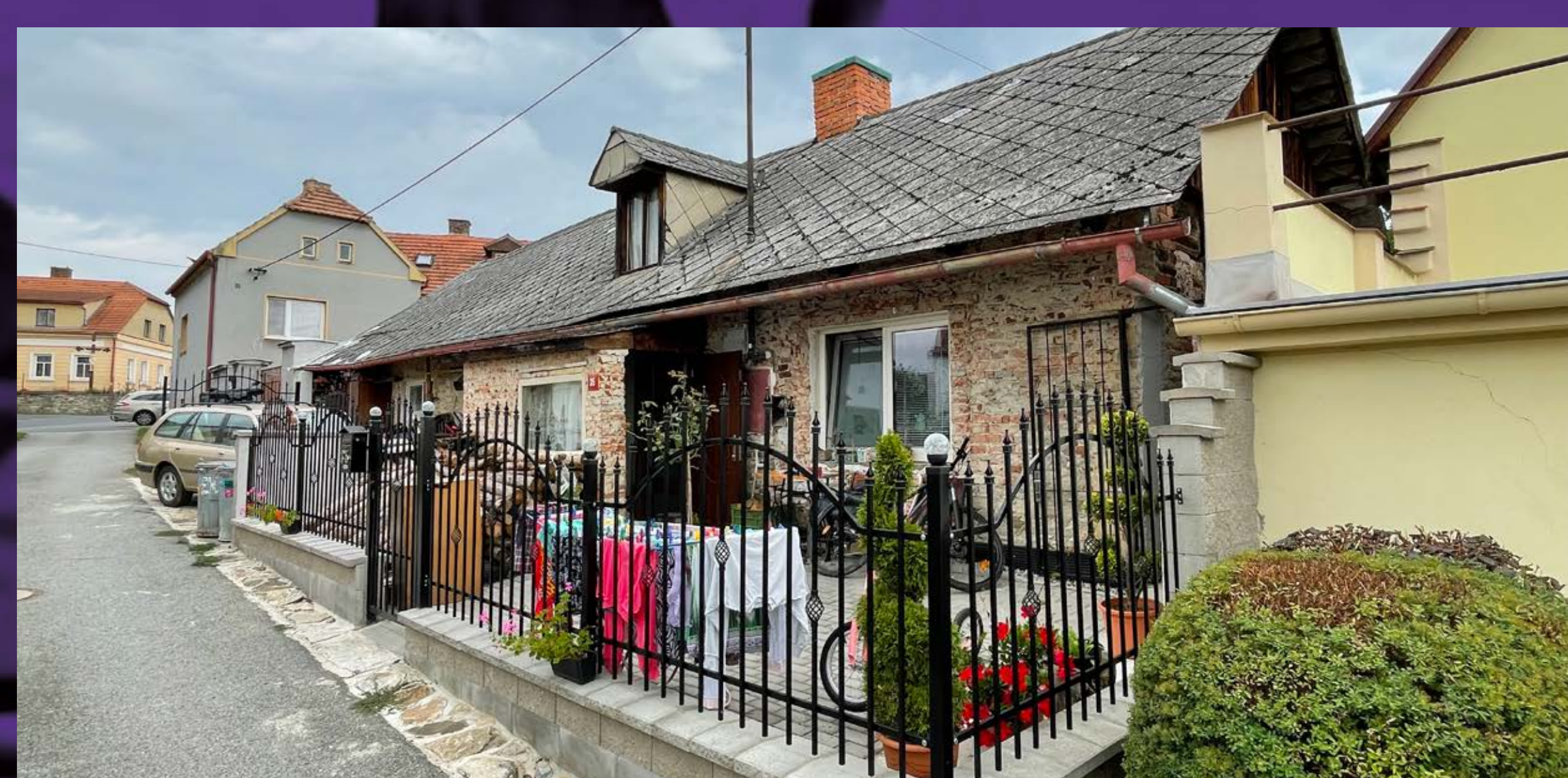
Osek / Wosek

Rodiště otce Franze Kafky Hermann, který se narodil 14. září 1852 v tzv. „Židovské uličce“ v domě č. 30.

Geburtsort von Franz Kafkas Vater Hermann, in der dortigen sog. „Judengasse“ Nr. 30 am 14. 9. 1852 geboren.

Osek měl v té době asi 380 obyvatel a byl součástí většího „panství Osek“, které vlastnil Edmund Ritter von Doubek, velkostatkář a pán na zámku Osek, povýšený do šlechtického stavu.

Wosek hatte zu dieser Zeit ca. 380 Einwohner und war Teil des größeren „Gut Wosek“, Besitz des Großgrundbesitzers und in den Adelsstand erhobenen Herrn auf Schloß Wosek Edmund Ritter von Doubek.

Otec Hermann Kafky Jakob byl posledním Židem pohřbeným na oseckém židovském hřbitově a živil se ve vsi (č. p. 35) jako řezník proslulý „obrovskou silou“.

Hermann Kafkas Vater Jakob war der letzte auf dem Woseker jüdischen Friedhof bestattete Jude und war im Ort (Nr. 35) Fleischhauer mit „riesenhaften Kräften“.

Hermann Kafka strávil nějaký čas u příbuzných v Písku.

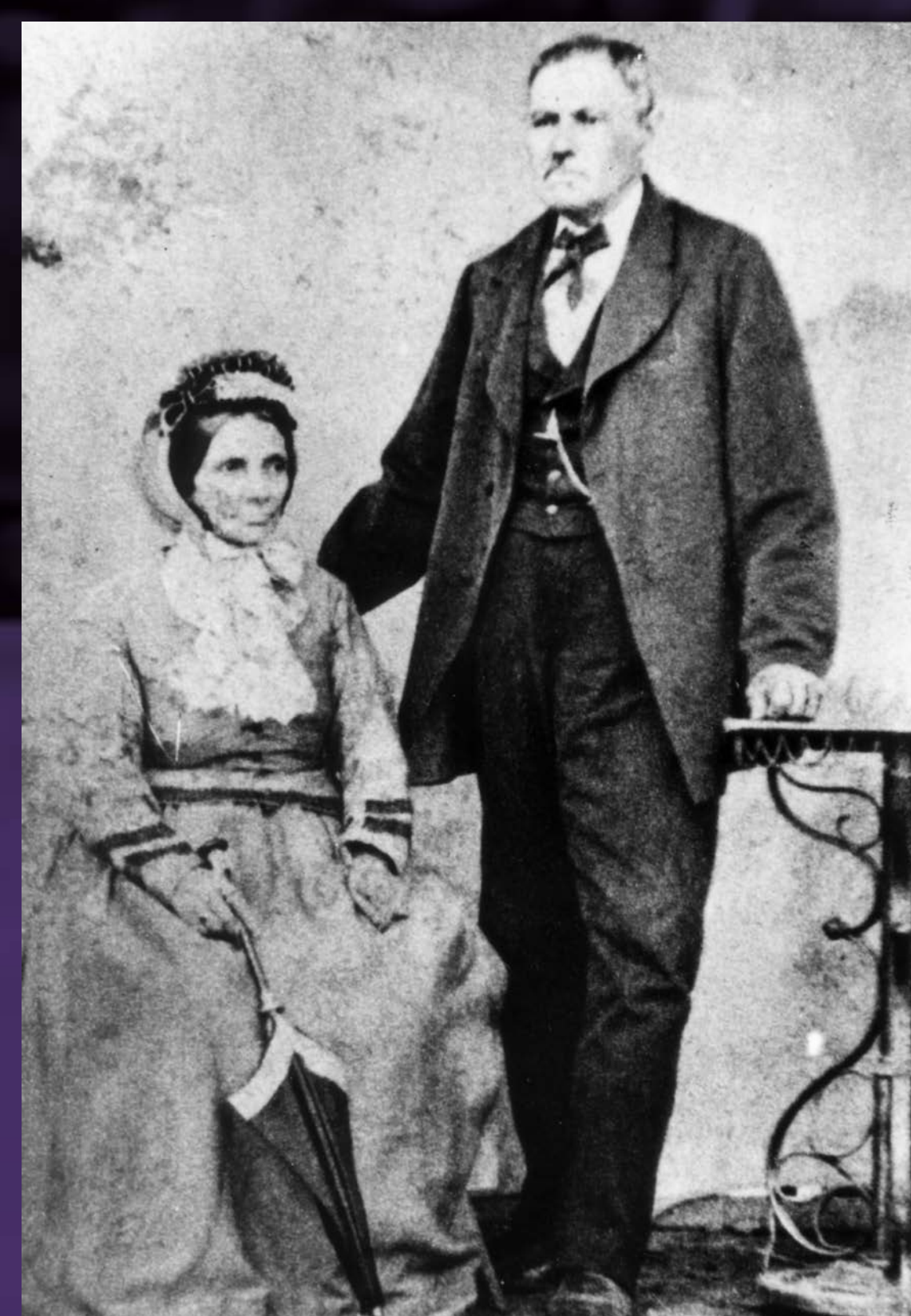
Einige Zeit verbringt Hermann Kafka bei Verwandten in Písek.

Sloužil také v jižních Čechách a velel četě o 30 mužích.

Er leistet in Südböhmen auch seine Militärzeit ab und kommandiert einen Zug von 30 Mann.

Přes určitou liberalizaci zažil ještě i Hermann Kafka antisemitské výtržnosti v Písku a Strakonici.

Trotz Liberalisierung erlebt auch Hermann Kafka noch antisemitische Ausschreitungen in Písek und Strakonice.

Jakob a Franziska Kafka
Jakob und Franziska Kafka

Hermann Kafka

Samostatnou obcí je Osek od roku 1919, dnešní název užívá od roku 1924, nejprve s pravopisem Vosek, později Osek.

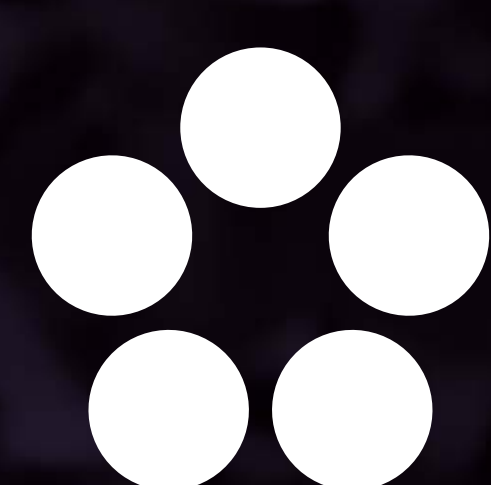
Der heutige Name Osek seit 1924, seit 1919 eine eigene Gemeinde, zuerst mit Schreibung Vosek.

Osek dnes: obec s 5 městskými částmi a 654 obyvateli (k roku 2016).

Osek heute: Gemeinde mit 5 Ortsteilen und 654 Einwohnern (2016).

Literární vliv: vzpomínky na Osek z vyprávění otce se mohly promítnout do motivu zámku a vesnice v románu Franze Kafky *Zámek*.

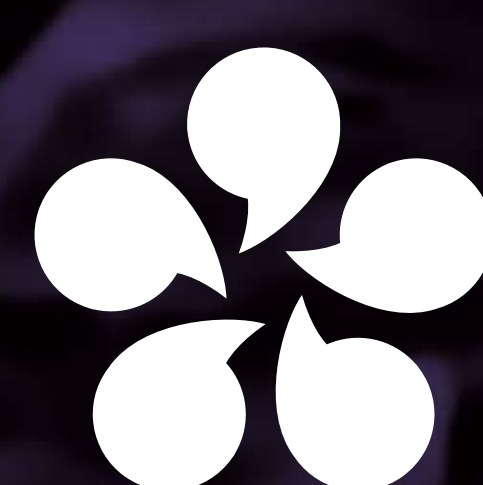
Literarische Wirkung: Eventuell Schloß und Dorf im Roman *Das Schloß* durch Erzählungen des Vaters beeinflusst.

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

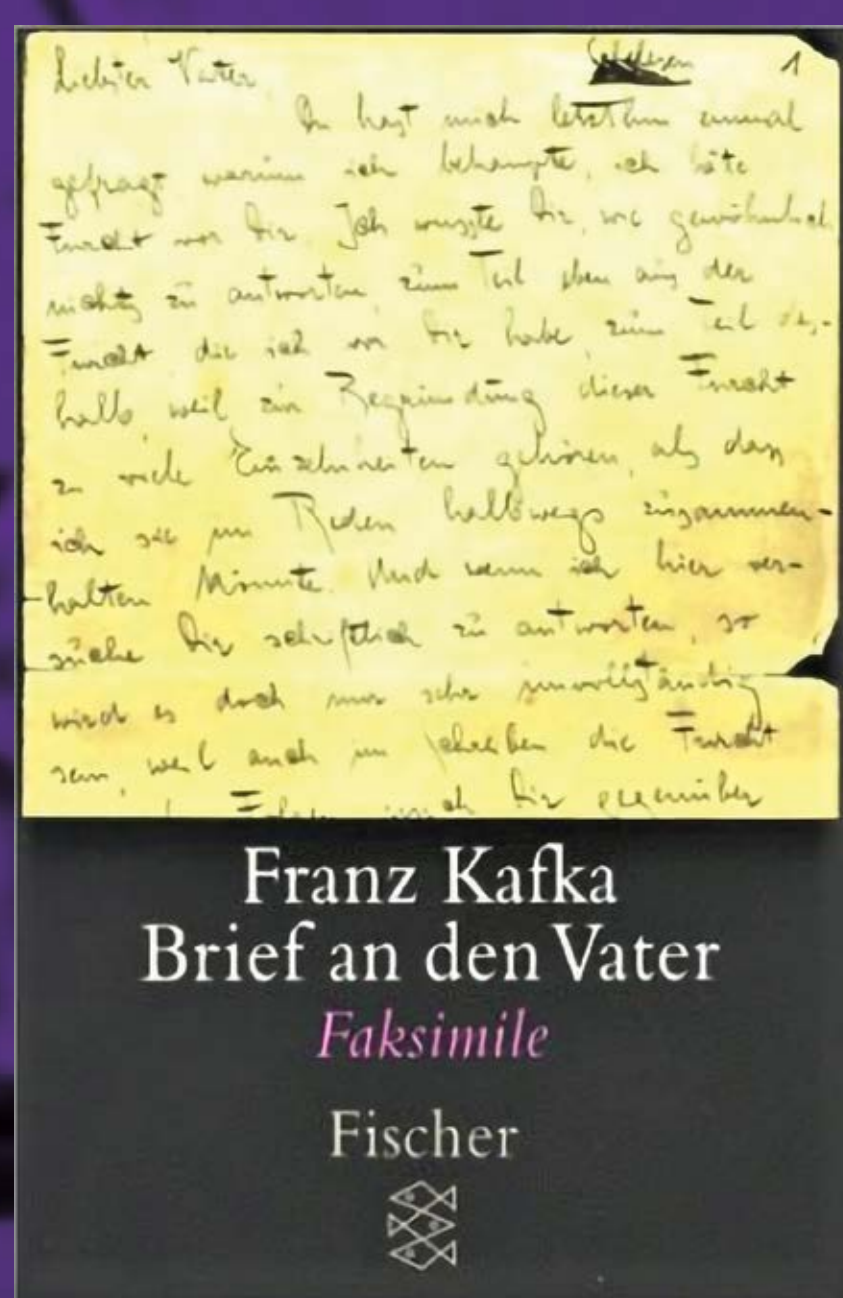

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

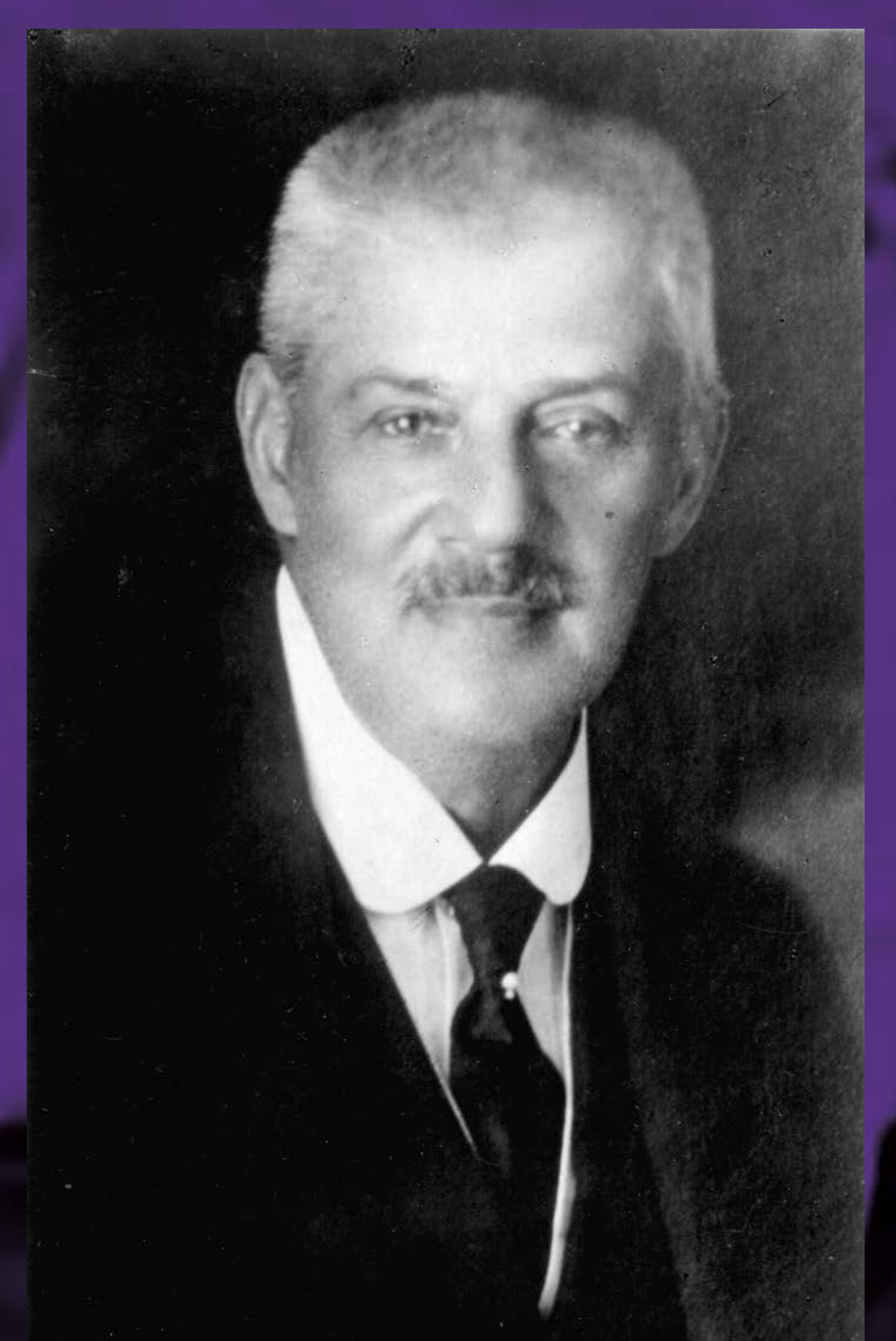
Osek / Wosek

Mám na mysli poznámky, které v mém mozku musely vyryt přímo brázdy, jako: „Už jako sedmiletý jsem musel s károu projíždět vesnicemi“, „Museli jsme všichni spát v jedné světnici“ - „Byli jsme šťastní, když jsme měli brambory“ - „Po leta jsem měl v zimě při nedostatečném oblečení otevřenou ránu na nohou“ - „Jako malý chlapec jsem už musel do Písku do obchodu“, „Z domova jsem nedostal vůbec nic, ani na vojně, ještě jsem posílal peníze domů,“ „Ale ať tak či tak - otec byl pro mne vždycky otec, kdo to dneska ví! Co vědí děti! Tolik nikdo nevytrpěl! Rozumí tomu snad dnes nějaké dítě?

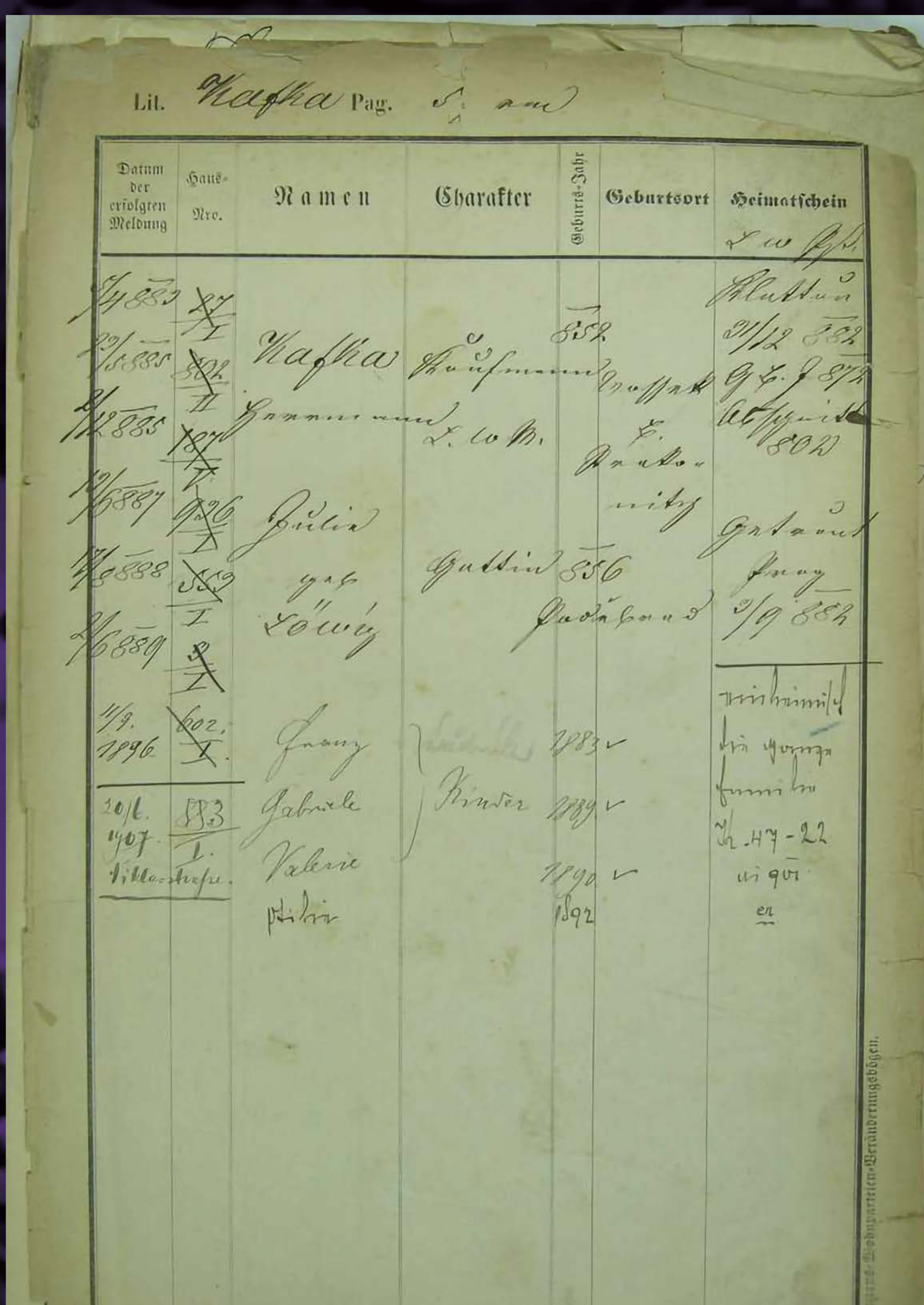
(Dopis otci a jiné částečné povídky)

Ich denke da an Bemerkungen, die in meinem Gehirn förmlich Furchen gezogen haben müssen, wie: „Schon mit sieben Jahren mußte ich mit dem Karren durch die Dörfer fahren.“ „Wir mußten alle in einer Stube schlafen.“ „Wir waren glücklich, wenn wir Erdäpfel hatten.“ „Jahrelang hatte ich wegen ungenügender Winterkleidung offene Wunden an den Beinen.“ „Als kleiner Junge mußte ich schon nach Pisek ins Geschäft.“ „Von zuhause bekam ich gar nichts, nicht einmal beim Militär, ich schickte noch Geld nachhause.“ „Aber trotzdem, trotzdem – der Vater war mir immer der Vater. Wer weiß das heute! Was wissen die Kinder! Das hat niemand gelitten! Versteht das heute ein Kind?“

Hermann Kafka

(Brief an den Vater)

Ty sis z malé, ghettu podobné vesnické obce, skutečně přinesl ještě trochu židovství, mnoho ho nebylo a poztrácelo se ještě trochu ve městě a na vojně, přece však postačovaly dojmy a vzpomínky z mládí aspoň k jakémusi židovskému životu, zvláště, když jsi přece z velmi mohutného rodu a Tvou osobou sotva mohly otřást náboženské pochyby, pokud se příliš neprolínaly s pochybami společenskými.

(Dopis otci a jiné částečné povídky)

Du hattest aus der kleinen ghettoartigen Dorfgemeinde wirklich noch etwas Judentum mitgebracht, es war nicht viel und verlor sich noch ein wenig in der Stadt und beim Militär, immerhin reichten noch die Eindrücke und Erinnerungen der Jugend knapp zu einer Art jüdischen Lebens aus, besonders da Du ja nicht viel derartige Hilfe brauchtest, sondern von einem sehr kräftigen Stamm warst und für Deine Person von religiösen Bedenken, wenn sie nicht mit gesellschaftlichen Bedenken sich sehr mischten, kaum erschüttert werden konntest.

(Brief an den Vater)

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Osek / Wosek

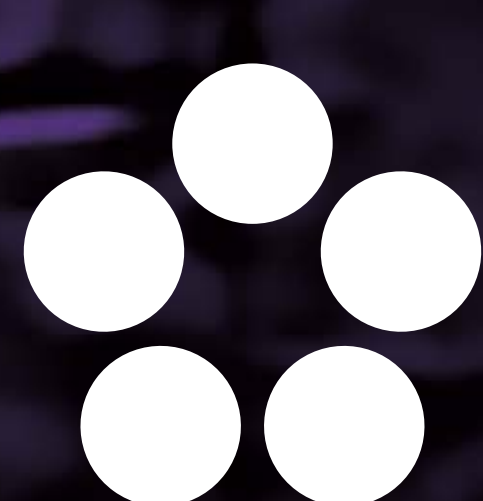

„Mezi sedláky a zámkem není žádný rozdíl,“ řekl učitel. „To je možné,“ řekl K., „to na mé situaci nic nemění. Mohu k vám někdy zajít?“ – „Bydlím v Labutí ulici u řezníka.“ Bylo to sice spíš udání adresy než pozvání, ale K. přesto řekl: „Dobrá, přijdu.“ Učitel kývl a pokračoval dál s houfem dětí, které se hned zase daly do křiku. Brzy se ztratili v příkře se svažující uličce.

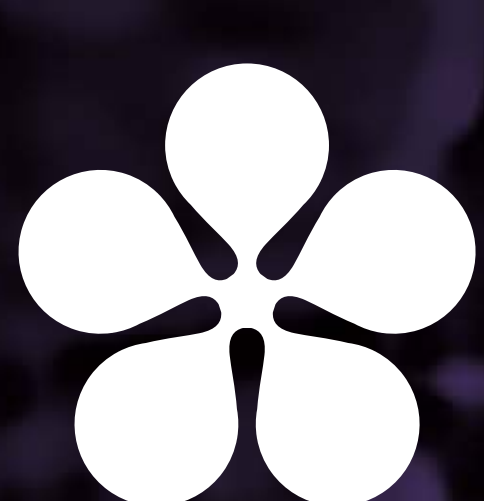
(Zámek)

„Zwischen den Bauern und dem Schloß ist kein großer Unterschied“, sagte der Lehrer. „Mag sein“, sagte K., „das ändert an meiner Lage nichts. Könnte ich Sie einmal besuchen?“ - „Ich wohne in der Schwanengasse beim Fleischhauer.“ Das war nun zwar mehr eine Adressenangabe als eine Einladung, dennoch sagte K.: „Gut, ich werde kommen.“ Der Lehrer nickte und zog mit den gleich wieder losschreienden Kinderhaufen weiter. Sie verschwanden bald in einem jäh abfallenden Gäßchen.

(Das Schloß)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Osek / Wosek

K. pořád čekal, že teď už se konečně silnice zatočí k zámku, a jen proto, že na to čekal, pokračoval v cestě; zřejmě pro únavu se mu nechtělo silnici opustit, také se divil, jak je ves dlouhá, že nebere konce, pořád a pořád malé domky a zamrzlá okna a sníh a liduprázdno [...].

(Zámek)

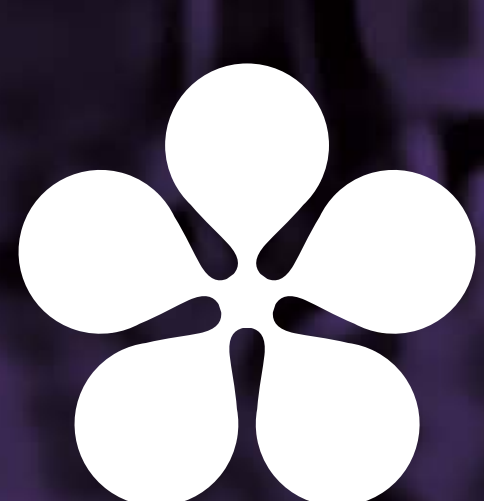

Immer erwartete K., daß nun endlich die Straße zum Schloß einlenken müsse und nur, weil er es erwartete, ging er weiter; offenbar infolge seiner Müdigkeit zögerte er, die Straße zu verlassen, auch staunte er über die Länge des Dorfes, das kein Ende nahm, immer wieder die kleinen Häuschen und vereisten Fensterscheiben und Schnee und Menschenleere – [...].

(Das Schloß)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

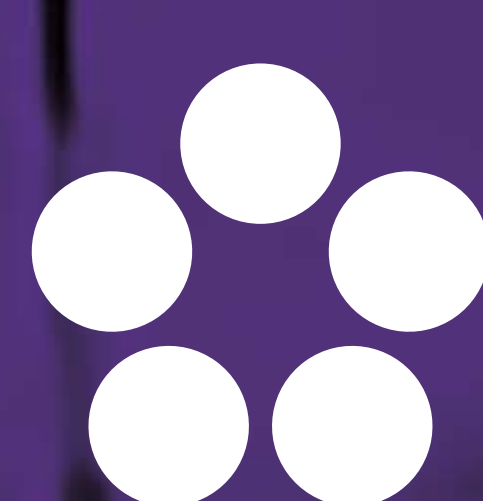
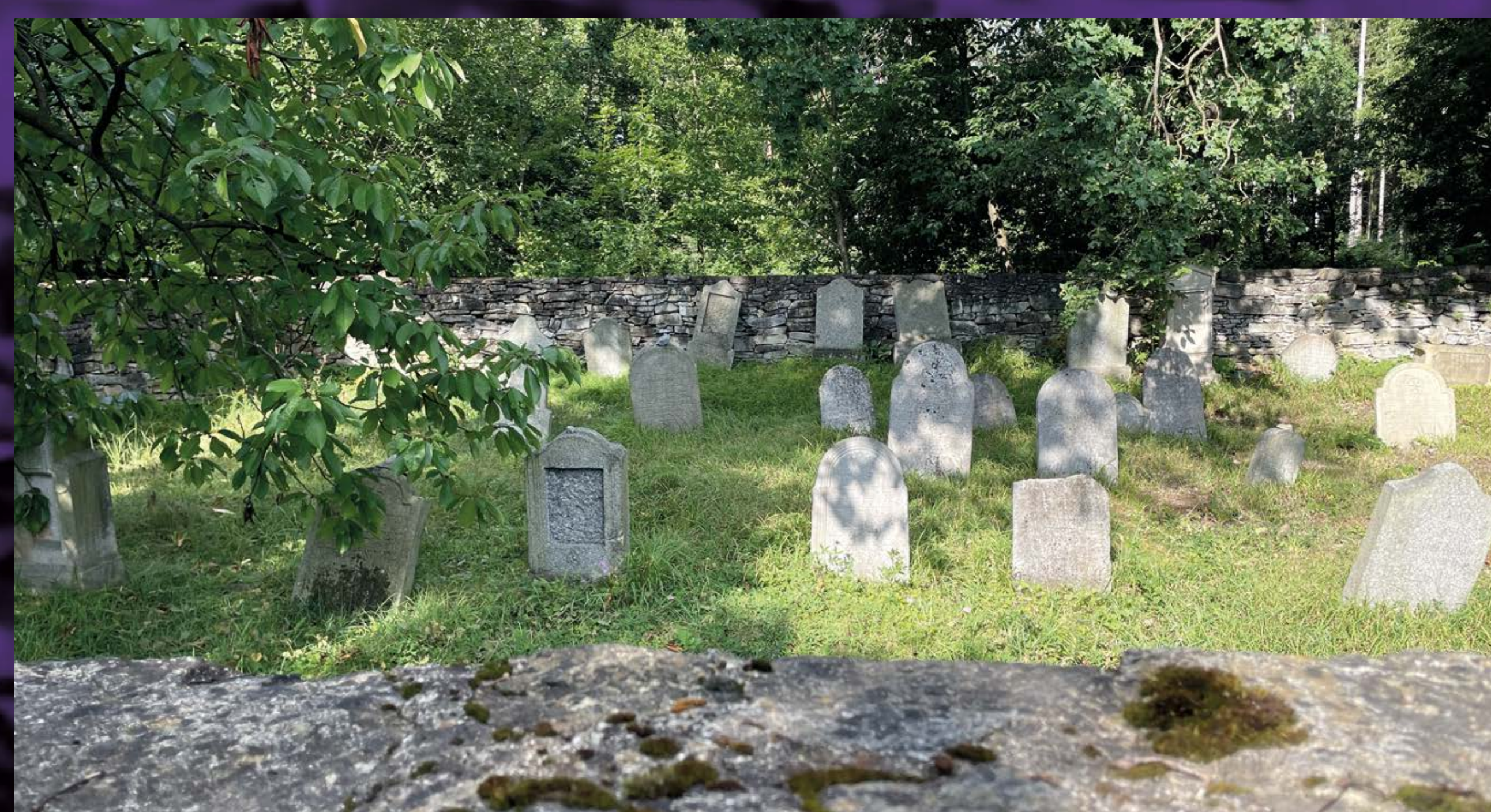
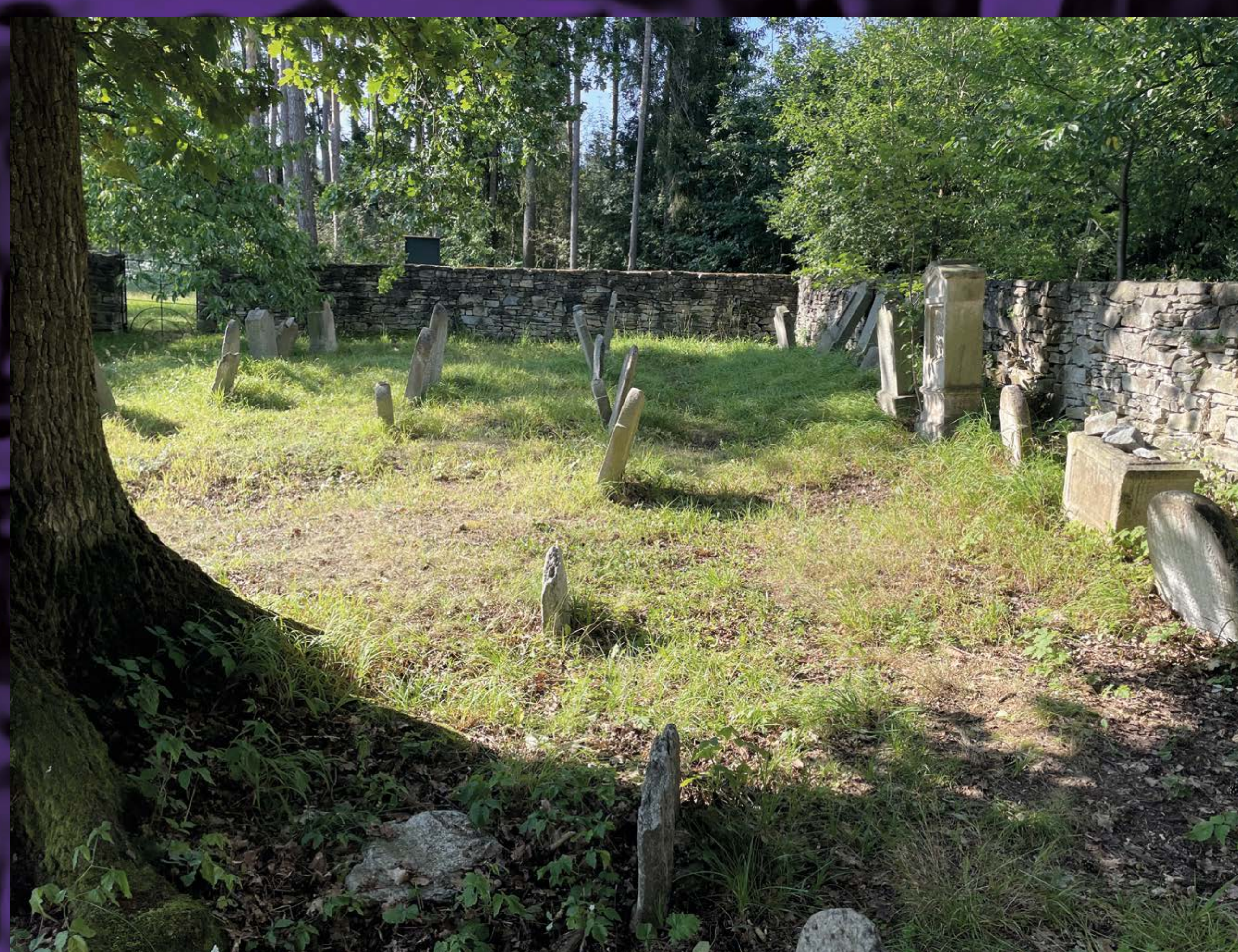
Osek / Wosek

Otec Hermannu Kafky Jakob Kafka (1814–1889), kterého Franz prakticky neznal, byl posledním Židem pohřbeným na oseckém židovském hřbitově a živil se ve vsi (č. p. 35) jako řezník proslulý „obrovskou silou“.

Hermann Kafkas Vater Jakob (1814–1889), den Franz praktisch nicht kannte, war der letzte auf dem Woseker jüdischen Friedhof bestattete Jude und war im Ort (Nr. 35) Fleischhauer mit „riesenhaften Kräften“.

Jakob a Franziska Kafka
Jakob und Franziska Kafka

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Planá nad Lužnicí / Plan an der Lainsitz

Franz Kafka strávil letní měsíce roku 1922 v městečku na Lužnici na návštěvě u své sestry Ottly a jejího manžela Josefa Davida.

Franz Kafka verbrachte die Sommermonate 1922 in dem Ort an der Lainsitz, als Gast seiner Schwester Ottla und deren Ehemann Josef David.

Josef David a Ottla Kafka
Josef David und Ottla Kafka

Ottla Kafka (1892 Praha/1943 Osvětim)
Ottla Kafka (1892 Prag/1943 Auschwitz)

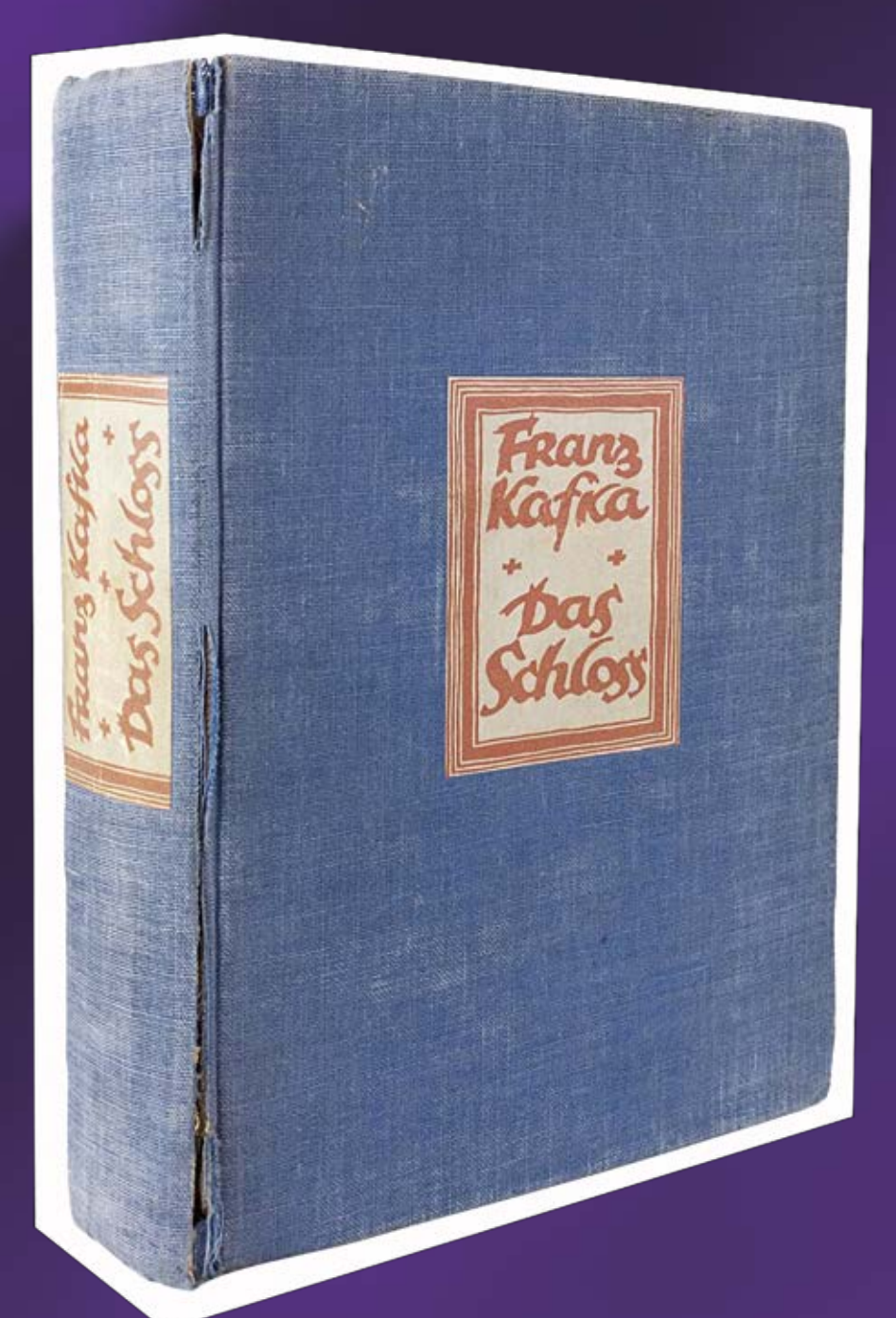
Josef David (1891 Praha/1962 Praha)
Josef David (1891 Prag/1962 Prag)

Vznikají zde jedny z posledních kapitol románu *Zámek*, které sám Kafka považoval za nejzdařilejší.

Dort entstehen die späten Kapitel des Romans *Das Schloß*, die Kafka selbst für die gelungensten hielt.

Kafka se rozhodne navštívit spisovatelku Gabrielu Preissovou, která zde v té době tráví dovolenou.

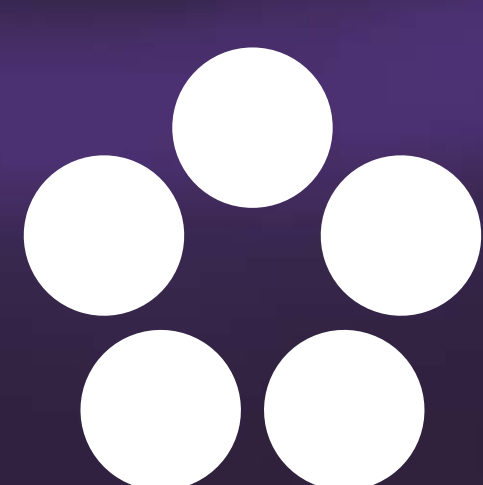
Kafka nimmt sich vor, die Schriftstellerin Gabriela Preissová zu besuchen, die dort zur selben Zeit einen Erholungsaufenthalt verbringt

Gabriela Preissová

Gabriela Preissová (1862 Kutná Hora/1946 Praha) byla česká spisovatelka. Její realistické drama z moravského selského života *Její pastorkyňa* použil Leoš Janáček jako předlohou pro stejnojmennou operu, která se pod názvem *Jenůfa* hraje dodnes po celém světě.

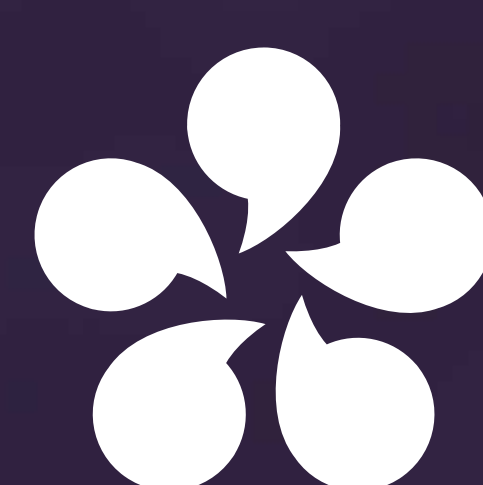
Gabriela Preissová (1862 Kutná Hora/1946 Prag) war eine tschechische Schriftstellerin. Ihr realistisches Drama aus dem mährischen Bauernleben *Její Pastorkyňa* diente Leoš Janáček als Vorlage für die gleichnamige Oper *Jenůfa*, die bis heute weltweit aufgeführt wird.

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Planá nad Lužnicí / Plan an der Lainsitz

27. 7. 1922

Záchvaty, včera večer na procházce se psem. Tvrz Sedlec. Třešňová alej na konci lesa, která vytváří téměř intimitu pokoje. Návrat muže a ženy z pole. Dívka ve vratech stáje polorozpadlého dvora, jako by zápasila se svými těžkými prsy, nevinně-pozorný pohled zvířete. Muž s brýlemi, jenž táhne káru s těžkým nákladem krmení, po-starší, trochu pokřivený, přesto kvůli vypětí velmi napřímený, vysoké holínky, žena s kosou, vedle a za ním.

(Deníky 1913–1923, s. 278)

27. 7. 1922

Die Angriffe. Gestern Abendspaziergang mit dem Hund. Tvrz Sedlec. Die Kirschallee beim Waldausgang, die fast die Heimlichkeit eines Zimmers erzeugt. Rückkehr von Mann und Frau vom Feld. Das Mädchen in der Stalltür des verfallenden Hofes, ist wie im Kampf mit ihren starken Brüsten, unschuldig-aufmerksamer Tierblick. Der Mann mit Brille, der den Karren mit der schweren Futterlast führt, ältlich, ein wenig verwachsen, trotzdem infolge der Anspannung sehr aufrecht, hohe Stiefel, die Frau mit Sichel, nebenan und hinterher.

(Tagebücher, S. 924 f.)

26. 8. 1922

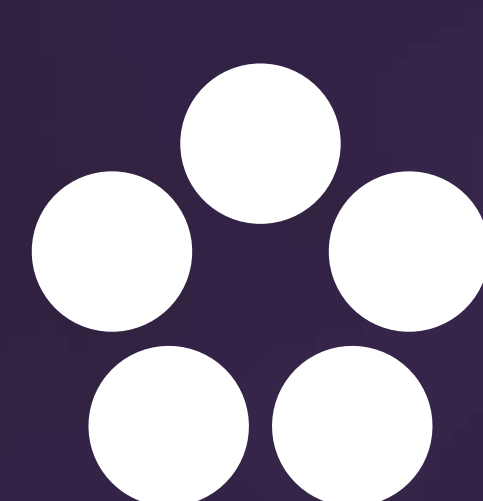
Dva měsíce bez záznamu. S občasným přerušením dobrý čas, vděčím za něj O. Několik posledních dní opět zhroucení. Jeho první den jsem v lese učinil svého druhu objev.

(Deníky 1913–1923, s. 278)

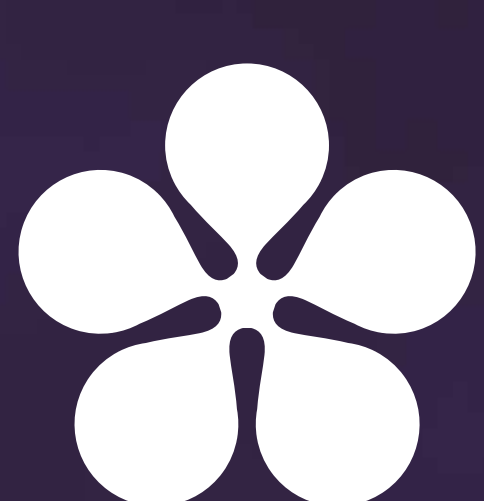
26. 8. 1922

Zwei Monate nichts eingetragen. Mit Unterbrechungen gute Zeit, verdanke sie O. Seit paar Tagen wieder Zusammenbruch. An seinem ersten Tag eine Art Entdeckung im Wald gemacht.

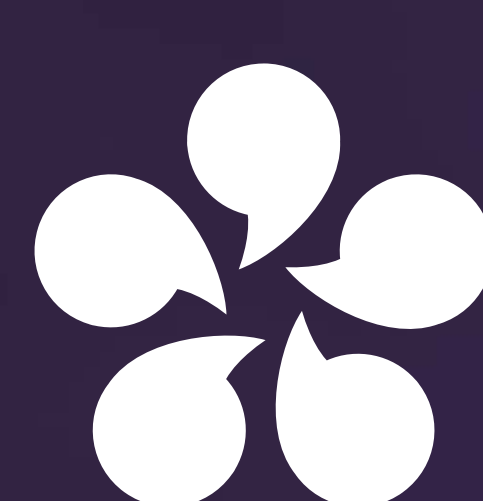
(Tagebücher, S. 925)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Planá nad Lužnicí / Plan an der Lainsitz

26.-27. červenec 1922

Nám se daří velmi dobře, Ottla je s Věrou na procházce, několikrát za den říká (totiž Ottla), že by ráda napsala, ale má přece na starosti domácnost, jak má psát v jedné ruce hrnec, v druhé pleny, ve třetí bonbóny pro děti, které musí odlákávat prošením, hubováním vyhánět z hřiště pod mým oknem.

(Dopisy rodičům z let 1922/1924, s. 25)

26-27. Juli 1922

Uns geht es sehr gut, Ottla ist mit Věra spazieren, einigemal im Tage sagt sie (die Ottla nämlich) dass sie gern schreiben würde, aber sie ist doch die Hausfrau, wie soll sie schreiben in der einen Hand den Kochtopf in der andern die Windeln, in der dritten die Bonbons für die Kinder, welche sie von dem Spielplatz unter meinem Fenster weglocken, wegbiten, wegschimpfen muss.

(Briefe an die Eltern aus den Jahren 1922-1924, S. 27)

Robertu Klopstockovi
Pohlednice. Planá, razítko: 26. VI. 1922

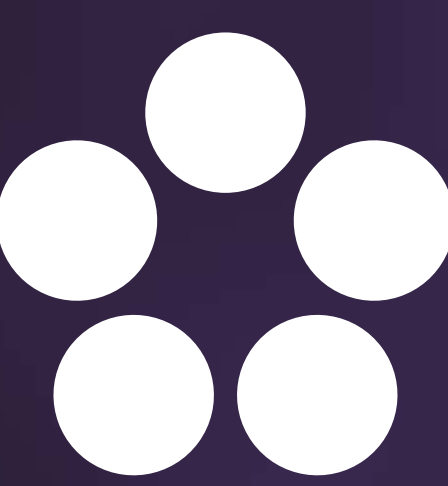
Ottla, která Vás srdečně pozdravuje, se o mne stará neméně než o Věru, a to je opravdu hodně, jenže i v Plané jsou živí lidé a zvířata, a tak je i tady hluk, který burcuje ze spánku a pustoší hlavu, jinak je tu ale mimořádně krásně, s lesem a řekou a zahradami. I s Ohropaxem, jehož vlastnictví přinejmenším trochu utěšuje a který sice dnes ráno, ač v uchu, nepotlačil úplně nedělní vytrubování na lesní roh, jemuž se oddával jeden selský synek, přiměl ho však, aby konečně ustal.

(Dopisy přátelům a jiná korespondence, s. 613)

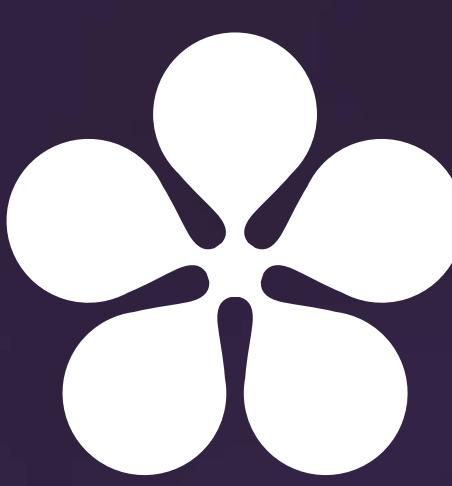
An Robert Klopstock
Postkarte. Planá, Stempel: 26. VI. 1922

Ottla, die Sie herzlich grüßen läßt, sorgt für mich nicht weniger als für Věra und das ist doch sehr viel, aber da es in Planá lebendige Menschen und Tiere gibt, ist auch hier Lärm, der aus dem Schlaf schreckt und den Kopf verwüstet, sonst aber ist es außerordentlich schön mit Wald und Fluß und Gärten. Auch mit Ohropax, dessen Besitz zumindest ein wenig tröstet, und das, ins Ohr gesteckt, heute morgen das sonntägliche Waldhornblasen eines Bauernjungen zwar nicht unhörbar gemacht hat, ihn aber veranlaßt hat, endlich aufzuhören.

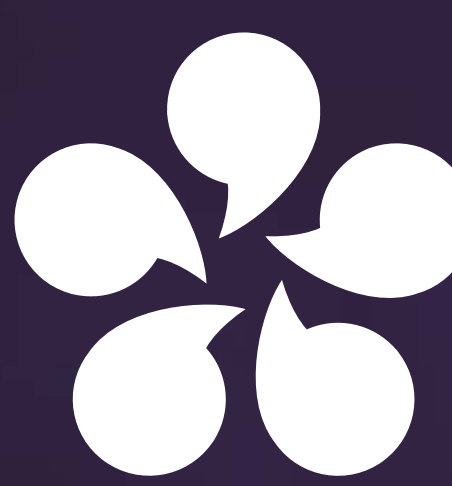
(Briefe 1902-1924, S. 376)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Planá nad Lužnicí / Plan an der Lainsitz

Maxu Brodovi
Planá nad Lužnicí. Razítko: 26. VI. 1922

Milý Maxi, jsem dobře ubytovaný, ovšem Ottla obětovala neuvěřitelně mnoho ze svého pohodlí, ale i bez těchto obětí by to zde bylo dobré „pokud to zatím mohu posoudit“ (protože si člověk nesmí „slibovat“ příliš mnoho.) Nejdřív při jízdě jsem měl z venkova strach.

(Přátelství, Korespondence, s. 310)

An Max Brod
Planá nad Lužnicí. Ankunststempel: 26. VI. 1922

Lieber Max, ich bin gut untergebracht, allerdings mit unglaublichen Bequemlichkeitsopfern Ottlas, aber auch ohne diese Opfer wäre es gut hier, „soweit ich bisher sehe“ (weil man sich nicht „versprechen“ darf), mehr Ruhe als auf irgendeiner Sommerfrische bisher, „soweit u.s.w.“ Zuerst, auf der Fahrt hatte ich Angst vor dem Land.

(Briefe 1902-1924. S. 375)

Maxu Brodovi

Údajně tu bydlí paní Preissová. Měl bych velkou chuť s ní jednou promluvit, stejně velká je ovšem obava a tíseň z takového podniku. Třeba je velmi hrdá, třeba si nad každým vyrušením zoufá stejně jako já. Ne, nechci s ní mluvit.

(Dopisy přátelům a jiná korespondence, s. 617)

An Max Brod

Frau Preissová wohnt angeblich hier. Ich hätte große Lust, einmal mit ihr zu sprechen, ebenso groß ist allerdings die Angst und das Unbehagen vor einer solchen Unternehmung. Vielleicht ist sie sehr hochmütig, vielleicht genau so verzweifelt über jede Störung wie ich. Nein, ich will nicht mit ihr sprechen.

(Briefe 1902-1924, S. 379 f.)

Maxu Brodovi

Nejmilejší Maxi, právě tu pobíhám nebo sedím strnule jako kámen, jak by asi muselo sedět zoufalé zvíře ve svém doupěti, všude nepřátelé, před tímto pokojem děti a před druhým také, právě jsem chtěl odejít, když je náhle ticho, patrně jen na okamžik, a já Ti mohu napsat. Nesmíš si myslet, že je to v Plané dokonalé nebo přibližně dokonale krásné a že to je hlavní důvod, proč tu zůstávám.

[...] Už několik dní je tu ubytováno asi 200 pražských školáků. Pekelný rámus, metla lidstva. Nechápu, jak to přijde, že lidé v postižené části obce – a je to její největší a nejlepší část – neutečou v pomateném stavu ze svých domů do lesů, ale to by museli utíkat hodně daleko, protože celý okraj těch krásných lesů je zamořený.

(Přátelství, korespondence, s. 321 n.)

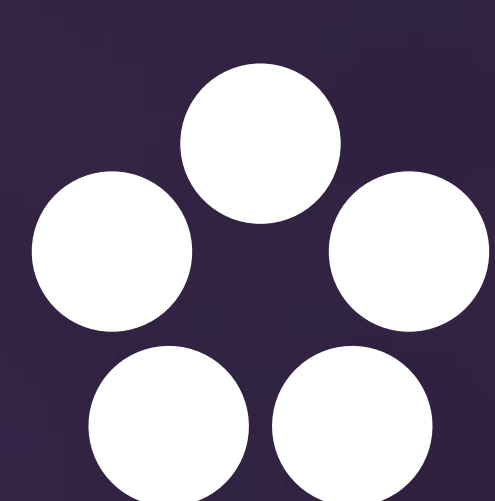
An Max Brod

Liebster Max, eben laufe ich herum oder sitze versteinert, so wie es ein verzweifelter Tier in seinem Bau tun müßte, überall Feinde, vor diesem Zimmer Kinder und vor dem zweiten auch, gerade wollte ich schon weggehn, da ist, wohl nur augenblickweise, Ruhe und ich kann Dir schreiben. Du darfst nicht glauben, dass es in Planá vollkommen oder annähernd vollkommen schön ist und daß dies der Hauptgrund meines Bleibens ist.

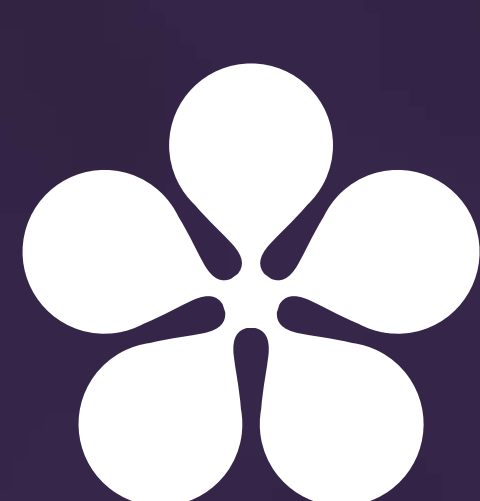

[...] Es sind seit ein paar Tagen etwa zweihundert Prager Schulkinder hier untergebracht. Ein höllenmäßiger Lärm, eine Geißel der Menschheit. Ich begreife nicht, wie es kommt, daß die Leute in dem davon betroffenen Ortsteil – und es ist der größte und vornehmste Teil des Ortes – nicht irrsinnig geworden aus ihren Häusern in die Wälder flüchten, und zwar müßten sie recht weit flüchten, denn der ganze Rand dieser schönen Wälder ist verseucht.

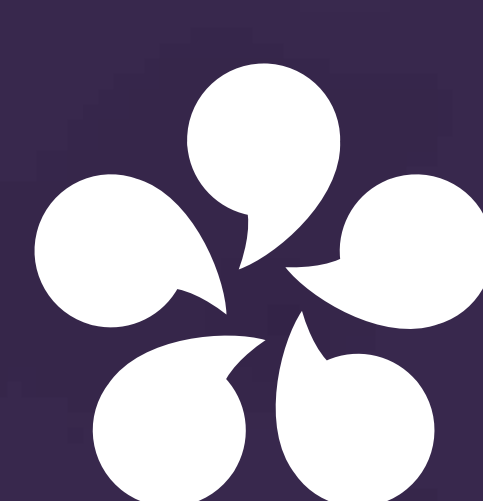
(Briefe 1902-1924, S. 390 f.)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Planá nad Lužnicí / Plan an der Lainsitz

Maxu Brodovi

Ptáš se na les, les je krásný, tam se dá najít klid, ale žádný „domek na komponování“. Procházka lesem (ostatně velmi různorodým), večer, když doznívá křik ptáků (na Mahlerově místě by mě byli možná rušili ptáci) a když se ozývá jen tu a tam bázlivé zapípání (dalo by se uvěřit, že je to strach přede mnou, ale je to strach z večera) a sezení na určité lavici na pokraji lesa před velkolepou vyhlídkou (jenže zde většinou vládnu hrozné hlasy pražských dětí), to je velmi krásné, ale jen když předcházela klidná noc a klidný den.

(Přátelství, korespondence, s. 324)

An Max Brod

Du fragst nach dem Wald, der Wald ist schön, dort kann man Ruhe finden, aber keine „Komponierhütte“. Ein Gang durch den (übrigens sehr mannigfaltigen) Wald am Abend, wenn der Lärm der Vögel sich dämpft (an Mahlers Stelle hätten mich vielleicht die Vögel gestört) und es nur noch hie und da ängstlich zwitschert (man könnte glauben, es sei Angst vor mir, aber es ist Angst vor dem Abend) und das Sitzen auf einer bestimmten Bank am Waldrand vor einer großen Aussicht (hier herrschen aber schon meistens die entsetzlichen Stimmen der Prager Kinder), das ist sehr schön, aber nur wenn eine ruhige Nacht und ein ruhiger Tag vorherging.

(Briefe 1902-1924, S. 394)

Maxu Brodovi

Tady v obci jsou ženy docela jiné, je jich tu sice také mnoho na letním bytě, např. jedna neobyčejně krásná, neobyčejně tlustá plavovlasá žena, která, jako si muž občas popotáhne vestu, se musí každých pár kroků vypnout, aby uvedla do pořádku břicho a prsa, oblečená je jako krásná jedovatá houba a voní – lidé se nezastaví před ničím – jako ten nejlepší hříbek (já se s ní samozřejmě vůbec neznám, skoro s nikým se tu neznám) – ale na letní hosty nehledím, jsou buďto legrační nebo lhostejní, avšak z místních ženy jich většinu obdivuji. Nikdy nejsou polonahé, a přestože vlastní sotva víc než jedny šaty, jsou stále úplně oděné. Tloustnou až v nejpozdějším věku [...].

Žena, jedna z těch sporných, věčně mladá, věčně stará, modrooká, veselá, smích plný vrásek, nevyzpytatelně nese ten houfec dětí životem (jeden z chlapců chodí na reálku v Táboře) a trpí samozřejmě bez ustání, jednou, když jsem s ní mluvil, připadal jsem si skoro, jako bych s ní byl ženatý, neboť i mne děti za oknem trápí, ale nyní mě chrání ještě i ona.

(Dopisy přátelům a jiná korespondence, s. 651 n.)

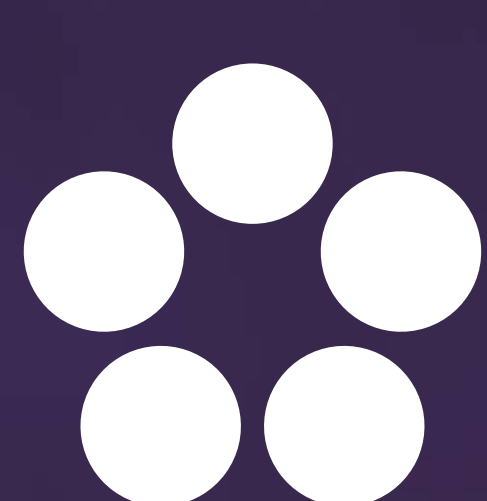
An Max Brod

Hier im Ort sind die Frauen ganz anders, es gibt zwar auch viele Sommerfrischler hier, z. B. eine ungemein schöne, ungemein dicke blonde Frau, die, so wie etwa ein Mann an seiner Weste rückt, alle paar Schritte sich strecken muß, um Bauch und Brüste in Ordnung zu

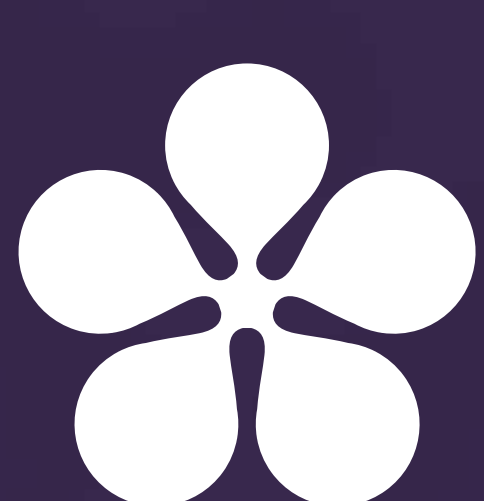
bringen, angezogen ist sie wie ein schöner Giftschwamm und riecht – die Menschen haben keinen Halt – wie der beste eßbare Pilz (ich kenne sie natürlich gar nicht, kenne fast niemanden hier) -, aber über die Sommerfrischler sieht man hinweg, sie sind entweder komisch oder gleichgültig, aber von den einheimischen Frauen bewundere ich die meisten. Sie sind niemals halbnackt, und trotzdem sie kaum mehr als ein Kleid haben, sind sie immer vollständig angezogen. Dick werden sie erst im spätesten Alter [...].

Die Frau, eine jener Trocken, immer jung, immer alt, blauäugig, fröhlich, faltenreiches Lachen, trägt auf unbegreifliche Weise diesen Haufen Kinder durchs Leben (ein Junge geht in die Realschule in Tábor und leidet natürlich ununterbrochen, einmal als ich mit ihr sprach, kam ich mir mit ihr fast verheiratet vor, denn auch mir machen die Kinder vor dem Fenster leid, aber nun beschützt mich auch sie.

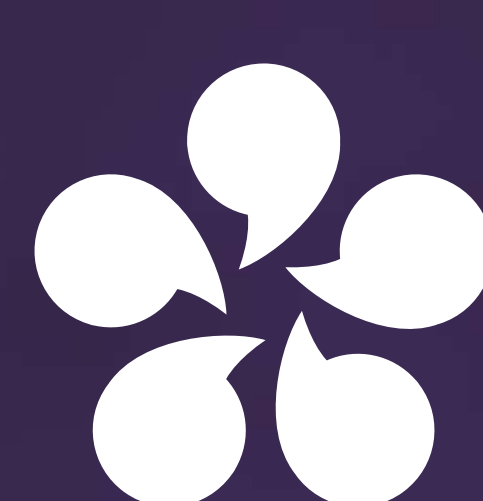
(Briefe 1902-1924, S. 405 f.)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Velenice / Gmünd

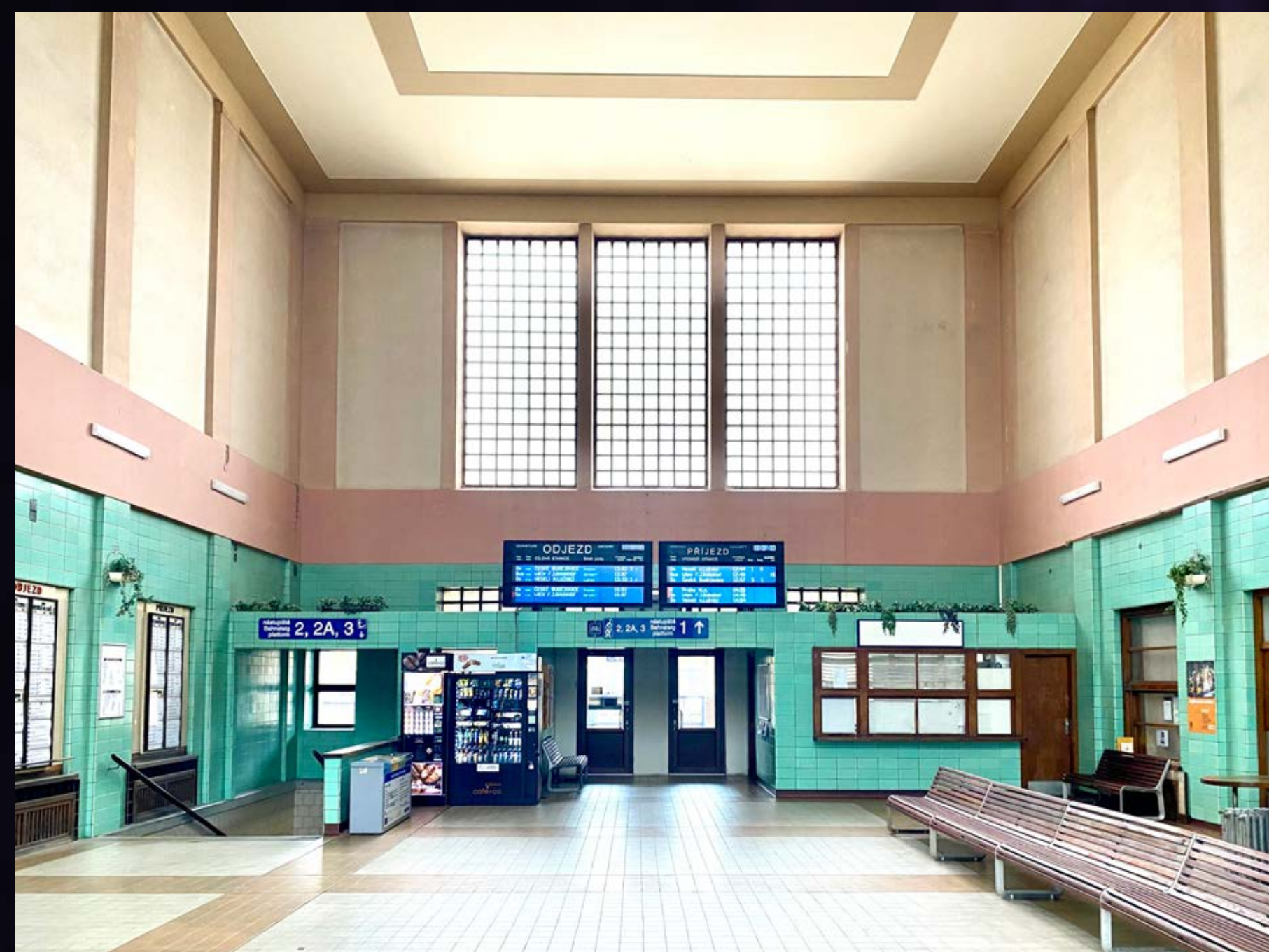

Město Gmünd bylo rozděleno Saint-Germainskou smlouvou v roce 1918 – části města byly předány nově vzniklému Československu pod novým názvem Velenice.

Durch Vertrag von Saint-Germain 1918 wurde Gmünd geteilt – an die neugegründete Tschechoslowakei übergebene Teile wurden unter dem Namen Velenice Teil des neuen Staates.

Nádraží Františka Josefa bylo připojeno k ČSR, roku 1922 bylo na rakouské straně vystavěno nádraží Gmünd Stadt.

Bahnhof Franz Josefs Bahn an ČSR, ab 1922 Haltestelle Gmünd Stadt auf der österreichischen Seite ausgebaut.

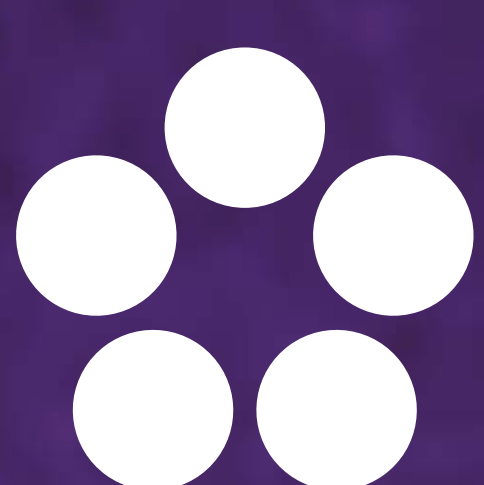

Kafka popisuje zmatky spojené s tímto rozdělením v dopise Mileně Jesenské z 5. července 1920.

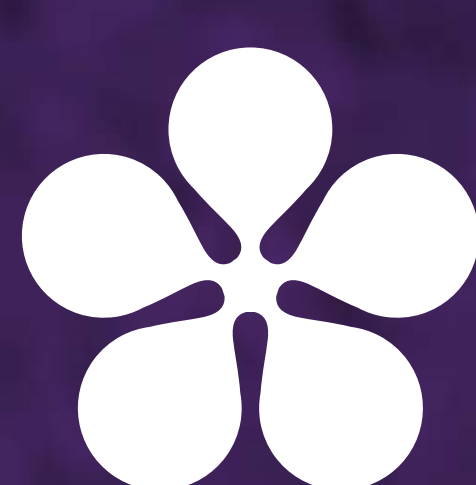
Die Wirren dieser Trennung beschreibt Kafka in einem Brief an Milena Jesenska vom 5. Juli 1920.

Setkání Franze Kafky s Milenou Jesenskou sehrálo v jejich vztahu významnou roli a oba je často zmiňují ve svých dopisech.

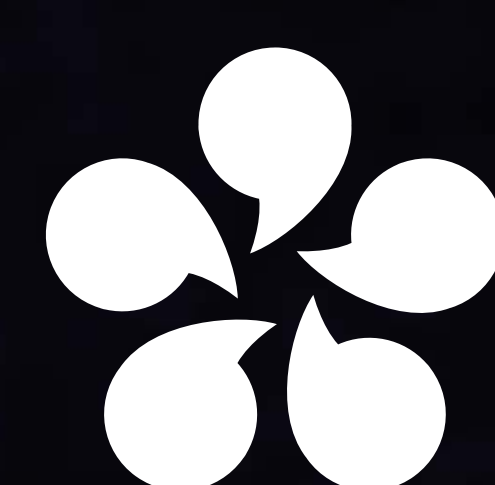
Die Begegnung mit Milena in Gmünd blieb für ihre Beziehung bedeutend und wird oft im Briefwechsel erinnert.

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

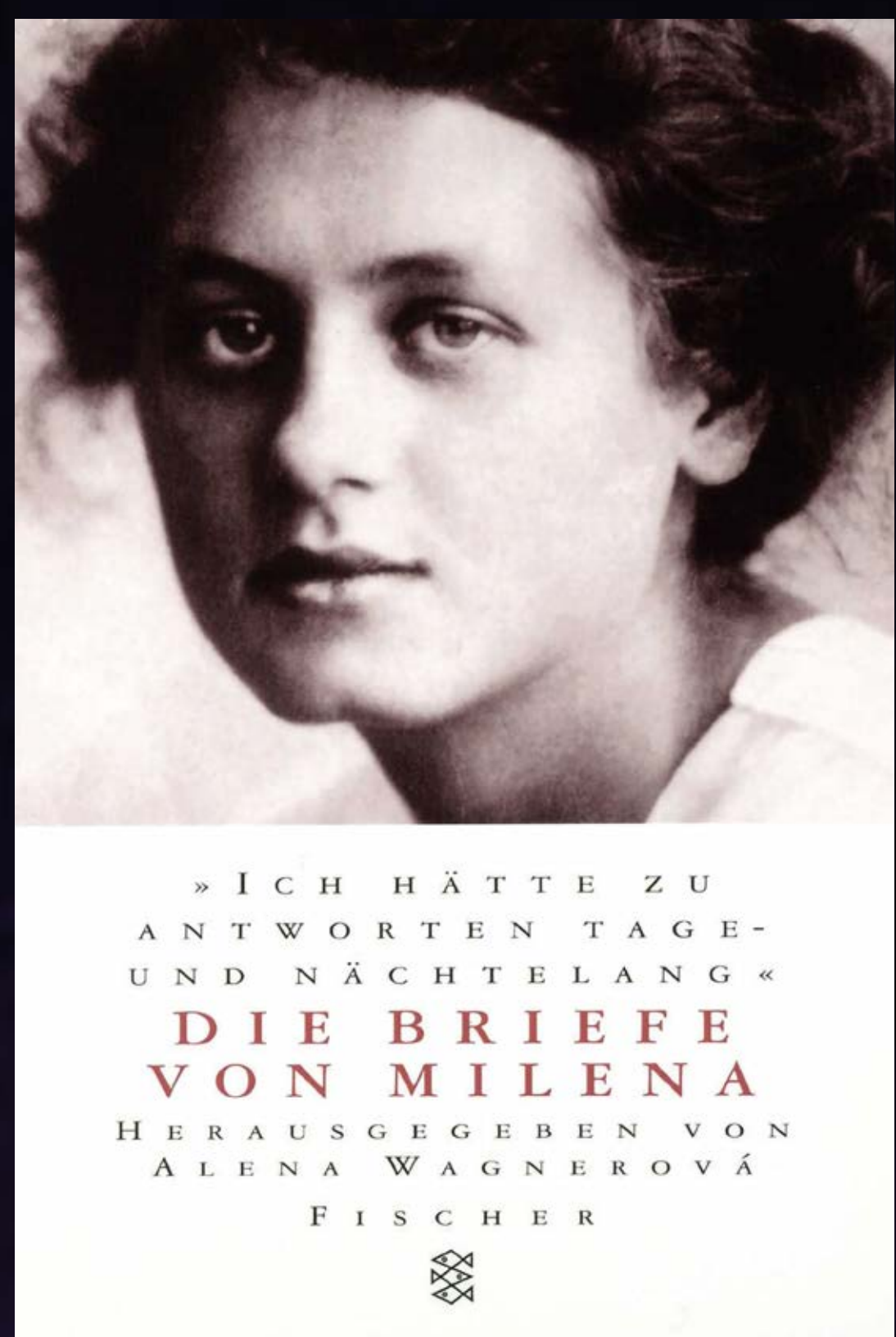

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

Velenice / Gmünd

Praha 5. července 1920
Pondělí dopoledne

Ráno jsem dostal dopis z pátku, později dopis z páteční noci. Ten první tak smutný, smutná tvář z nádraží, smutný ne tak kvůli obsahu, jako proto, že je zastaralý, to všechno je už pryč, ten společný les, to společné předměstí, ta společná jízda, vzhůru kamennou uličkou, nazpět alejí v podvečerním slunci, neskončí to, a přece je jen hloupý žert, říkám-li, že to neskončí.

(Dopisy Mileně, s. 81)

Jediná malá úleva by byla, jak mě napadá, přenocovat v Gmündu a jet do Vídně teprve ráno a už se také, zcela skleslý, ptám tichého adjunkta na ranní vlak do Vídně. O ½ 6 a přijíždí v 11 hodin dopoledne. [...] Jestli přenocujeme v Gmündu, pustí nás ráno, kdy je v kanceláři sám, potají do Prahy osobním vlakem, do Prahy pak přijedeme ve 4 hodiny odpoledne.

(Dopisy Mileně, s. 84)

Jak daleko je do města? Hodinu. To nám ještě scházelo. Ale ukazuje se, že i u nádraží jsou 2 hotely, do jednoho půjdeme.

(Dopisy Mileně, s. 84)

Prag. 5. Juli 1920
Montag Vormittag

Früh bekam ich den Brief von Freitag, später den Freitag-Nachtbrief. Der erste so traurig, trauriges Bahnhofsgesicht, traurig nicht so sehr wegen seines Inhalts, als weil er veraltet ist, alles das schon vorüber ist, der gemeinsame Wald, die gemeinsame Vorstadt, die gemeinsame Fahrt. Es geht ja nicht vorüber, niemals, diese schnurgerade gemeinsame Fahrt, hinauf durch die steinerne Gasse, zurück durch die Allee in der Abendsonne, es hört nicht auf und es ist doch ein dummer Scherz zu sagen, daß es nicht aufhört.

(Briefe an Milena, S. 85)

[...] Die einzige kleine Erleichterung wäre, fällt mir ein, in Gmünd zu übernachten und erst früh nach Wien zu fahren und ich frage schon ganz müde den stillen Adjunkten nach einem Morgenzug, der nach Wien fährt. Um ½ 6 und kommt um 11 Uhr Vormittag an. [...] Wenn wir in Gmünd übernachten, wird er uns früh, wo er allein im Bureau ist, im Geheimen nach Prag mit dem Personenzug durchlassen, wir kommen dann um 4 Uhr Nachmittag nach Prag.

(Briefe an Milena, S. 88)

[...] Wie weit ist es in die Stadt? Eine Stunde. Auch das noch. Aber es zeigt sich, daß auch beim Bahnhof 2 Hotels stehen, in eines werden wir gehen.

(Briefe an Milena, S. 89)

Praha, 27. srpna 1920
Pátek

A přitom kdykoli na Tebe myslím, je má nejjasnější představa, že ležíš v posteli, asi jako si ležela v Gmündu večer na louce (tam, kde jsem Ti vyprávěl o svém příteli a Ty jsi moc neposlouchala).

(Dopisy Mileně, s. 205)

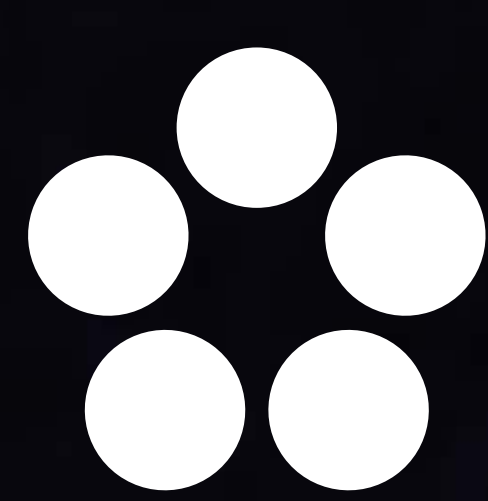
Prag, 27. August 1920
Freitag

Und dabei habe ich, wenn ich an Dich denke, als klarste Vorstellung immer die, daß Du im Bett liegst, so wie Du etwa in Gmünd am Abend auf der Wiese lagst (dort, wo ich Dir von meinem Freund erzählte und Du wenig zuhörtest).

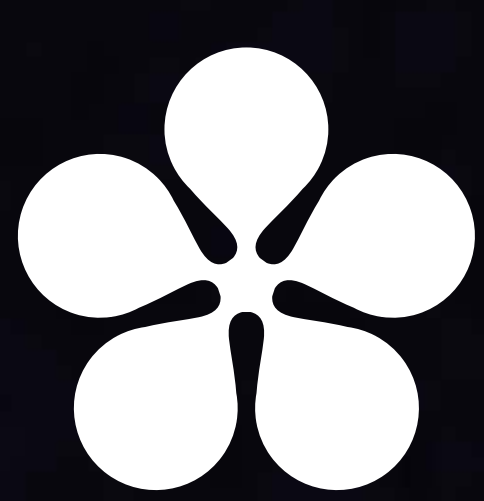
(Briefe an Milena, S. 231)

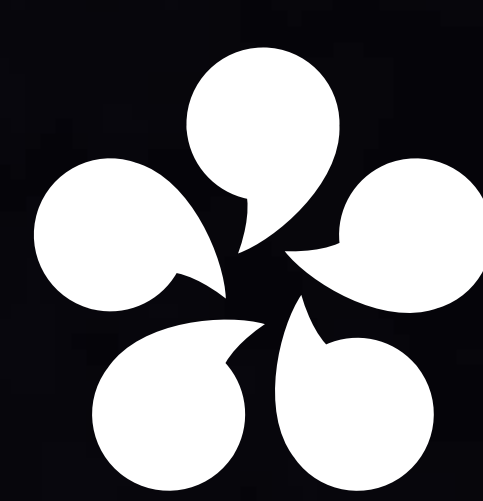
Milena Jesenská

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Franz Kafka a jižní Čechy

Franz Kafka und Südböhmen

České Budějovice / Budweis

Ottla Kafka se chce vyučit v zemědělském oboru.
Ottla Kafka möchte eine Ausbildung als Fachkraft
für Landwirtschaft machen.

Její bratr Franz za ni na podzim 1918 vyřizuje ko-
respondenci s různými zemědělskými školami,
včetně jedné v Českých Budějovicích.
Ihr Bruder Franz schreibt für sie im Herbst 1918
an verschiedene Landwirtschaftsschulen, unter
anderem auch nach Budweis.

Ottla se však pro ni nerozhodne.
Ottla entscheidet sich aber für eine andere.

Razítko: Praha – 8. IX. 18

Stejně bude nejlepší, když si je trochu obejdeš a pro-
hlédneš. Z opravdových zemědělských škol jsem na-
psal jen do Budějovic, Libverdy a Frýdlantu. V budě-
jovické rodinné škole (člověk může stokrát psát, že se
zajímá o zemědělské školy, oni to, jakmile vidí, že jde
o děvče, vždycky pochopí špatně, a tak mi z Budějovic
odpověděla jen rodinná škola) se tuto zimu pro nedo-
statek potravin a uhlí vůbec nezačne vyučovat, i s tako-
výmihle věcmi se musí počítat, a proto je nutné, aby sis
všechno osobně prohlédla.

[...]

Nezapomeň, jestliže se přestěhuješ, na moje noviny.
Pošli je třeba poštou.

Na shledanou a srdečně všechny pozdravuj

Franz

(Dopisy Ottle a rodině, s. 47 n.)

Stempel: Prag - 8. IX. 18

Es wird ja überhaupt das Beste sein, wenn Du ein biss-
chen herumläufst und nachsiehst. Von eigentlichen
landwirtschaftlichen Schulen habe ich nur nach Bud-
weis, Liebwerda und Friedland geschrieben. Die Haus-
haltungsschule in Budweis (man kann noch so sehr von
landwirtschaftlicher Schulung schreiben, sie verstehen,
wenn es sich um Mädchen handelt immer schlecht, und
so hat mir aus Budweis auch nur die Haushaltungsschu-
le geantwortet) eröffnet diesen Winter wegen lebens-
mittel- und Kohlenmangel überhaupt nicht, mit diesen
Dingen muß man auch rechnen und deshalb ist auch
die Besichtigung notwendig.

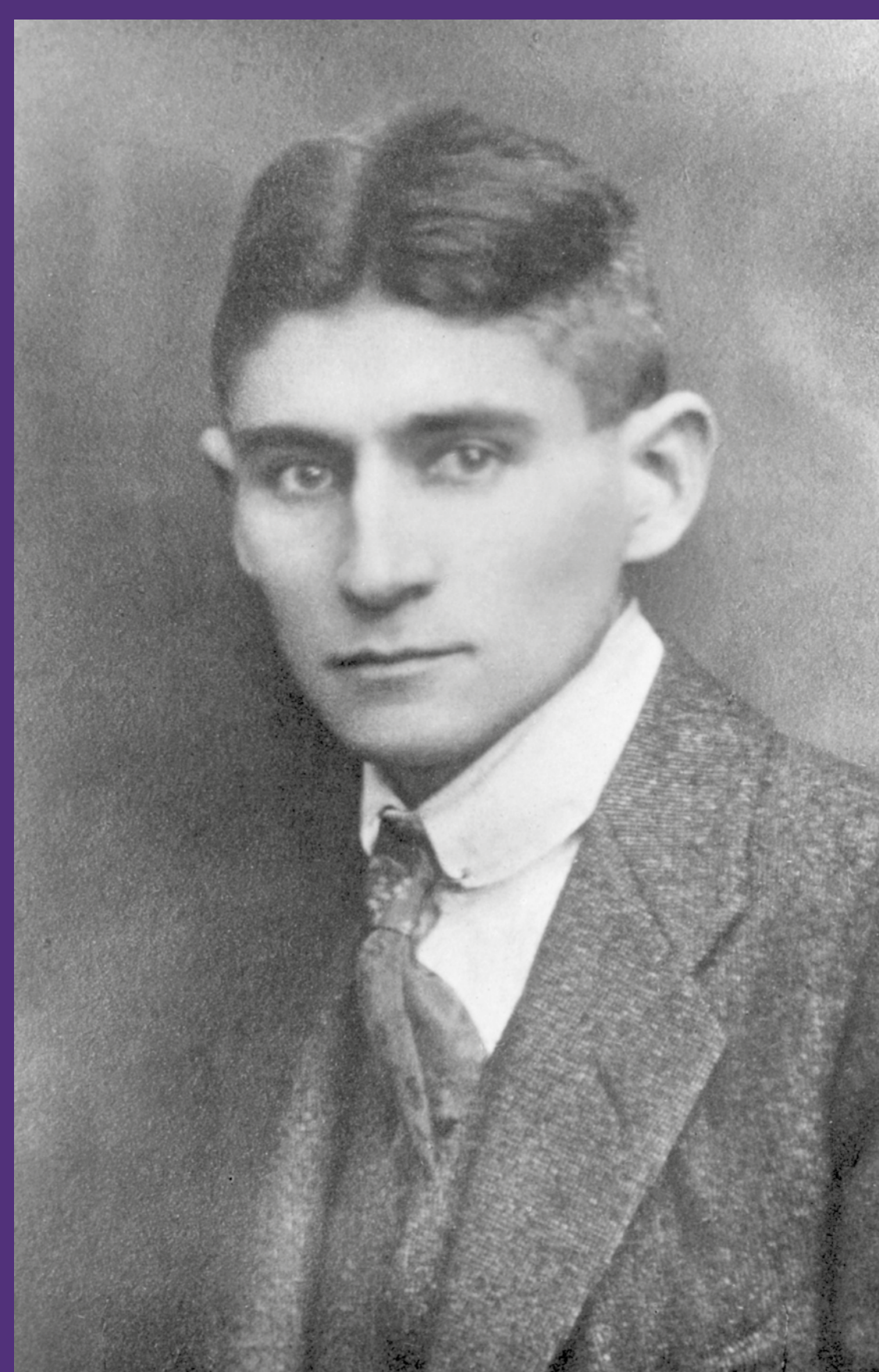
[...]

Wenn Du übersiedelst, vergiß meine Zeitungen nicht.
Schick sie vielleicht mit der Post.

Leb wohl und grüß herzlich alle

Franz

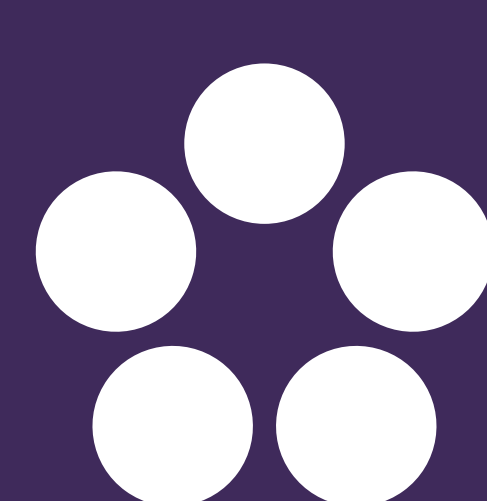
(Briefe an Ottla und die Familie, S. 56 f.)

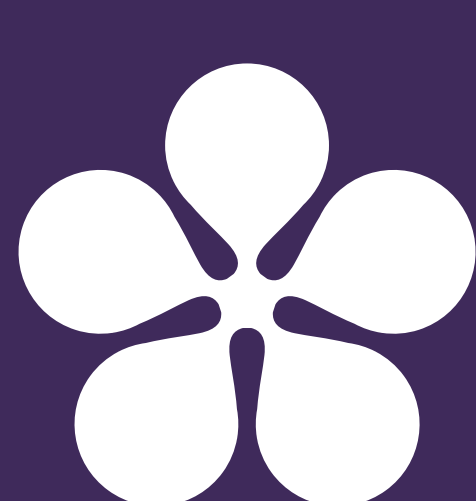
Franz Kafka

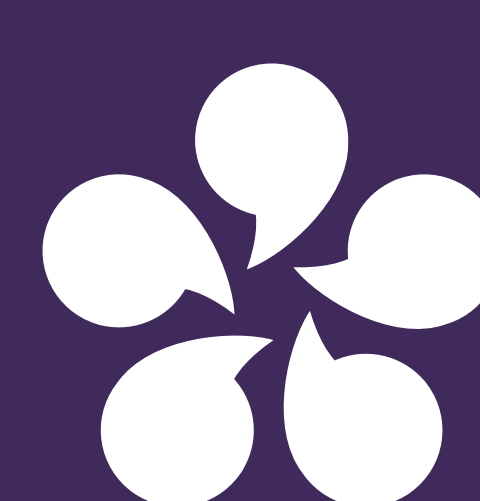
Ottla Kafka

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts